



Vlaams
Parlement

vergadering **C24**
zittingsjaar 2018-2019

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese
Aangelegenheden, Internationale Samenwerking,
Toerisme en Onroerend Erfgoed

van 24 oktober 2018

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Tine Soens aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over het onderzoek naar de uitvoer van isopropanol naar Syrië – 2383 (2017-2018)	3
VRAAG OM UITLEG van Manuela Van Werde aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over Open Monumenten en Herita vzw – 10 (2018-2019)	5
VRAAG OM UITLEG van Bert Moyaers aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de precaire situatie waarin de kolenwasserijen van de mijn in Beringen verkeren – 34 (2018-2019)	9
VRAAG OM UITLEG van Manuela Van Werde aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de evolutie van het aantal geweigerde archeologienota's – 85 (2018-2019)	14
VRAAG OM UITLEG van Tine Soens aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de situatie en gezondheidstoestand van de Iraanse professor Ahmadrza Djalali – 57 (2018-2019)	17
VRAAG OM UITLEG van Tine Soens aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de situatie van de moslim-minderheden in de Chinese autonome regio Xinjiang – 93 (2018-2019)	21
VRAAG OM UITLEG van Karim Van Overmeire aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over het verdwijnen van de Gazette van Detroit – 98 (2018-2019)	24
VRAAG OM UITLEG van Karl Vanlouwe aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over het verslag van de Europese taskforce subsidiariteit – 108 (2018-2019)	29
VRAAG OM UITLEG van Ward Kennes aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de ongebruikte middelen van de Europese structuur- en investeringsfondsen waarin het meerjarig financieel kader (2014-2020) voorziet – 77 (2018-2019)	34

VRAAG OM UITLEG van Tine Soens aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over het onderzoek naar de uitvoer van isopropanol naar Syrië – 2383 (2017-2018)

Voorzitter: de heer Rik Daems

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Tine Soens (sp.a): Op 22 mei 2018 stelde mijn collega Peter Vanvelthoven in de Commissie voor de Financiën en de Begroting in de Kamer een vraag over de werking van de douanediens ten. De vraag werd gesteld naar aanleiding van de illegale uitvoer van isopropanol vanuit Vlaanderen naar Syrië. Hij vroeg er onder meer naar de communicatie over de vergunningsplicht en de samenwerking tussen de douane en de regionale diensten. Over dat laatste kon de minister al zeggen dat de douane aandringt op het intensifiëren van de samenwerking, zeker wanneer het over gevoelige materie gaat.

Uit het dossier blijkt dat er een foutieve code werd gebruikt in het systeem van de douane, zo zegt de minister. De goederen die vergunningsplichtig zijn, opgelijst in de Europese verordening met betrekking tot Syrië, zijn opgenomen in de Integrated Tariff of the European Communities (TARIC), de Europese databank van de Europese Commissie. Daar hoort isopropanol bij. Deze databank wordt rechtstreeks opgenomen in het nationale TARBEL-systeem van de douane. Het onderzoek naar de export van isopropanol naar Syrië moet in kaart brengen wat er precies mis is gelopen. Op basis van die gegevens wil de federale overheid een actieplan opstellen om de IT-systemen en de procedures bij de douane te optimaliseren. Dat blijkt allemaal uit het antwoord van de minister op de vraag van mijn collega.

Hoe dan ook blijft het absurd te denken dat de oplettendheid minimaal was bij de controle van de zendingen naar Syrië. Dergelijke voorvallen kunnen en mogen niet meer gebeuren. We hebben een paar maanden geleden hier in de plenaire unaniem gezegd dat dat absoluut niet meer kan voorvallen.

Minister-president, kunt u de intensivering van de samenwerking tussen de regionale diensten en de douane toelichten? In wat uit zich dat? Is er al duidelijkheid over de rol van de dienst Controle Strategische Goederen in het dossier? Zo ja, kunt u deze toelichten? Wanneer denkt men het intern onderzoek af te ronden? Zijn er al voorlopige conclusies? Zo ja, kunt u deze toelichten? Is de dienst Controle Strategische Goederen betrokken bij het opstellen van het actieplan voor de douane?

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Eerst en vooral, collega, de frequentie van de formele vergaderingen tussen de dienst Controle Strategische Goederen, de Veiligheid van de Staat en de Algemene Administratie van de Douane en Accijnzen omtrent risicobeheer is opgetrokken van jaarlijks naar trimestrieel. Naast die formele vergaderingen overleggen die drie diensten geregeld omtrent specifieke uitvoerdossiers en meer algemene exportcontroleproblematieken. Uiteraard onderhouden zij ook nauwe informele contacten.

Wat de rol van de dienst Controle Strategische Goederen in het dossier betreft, kan ik u alleen maar verwijzen naar het antwoord dat ik in de plenaire heb gegeven in antwoord op de vraag van de commissievoorzitter toen. Er is geen enkele rol van de dienst Controle Strategische Goederen in dit dossier om de eenvoudige reden dat er nooit een aanvraag voor een uitvoervergunning is ingediend bij de dienst Controle Strategische Goederen. Ik en de Vlaamse administratie hebben

uiteraard geen zicht op het intern onderzoek binnen de Algemene Administratie van de Douane en de Accijnzen. Die vragen kan ik niet beantwoorden.

De dienst Controle Strategische Goederen is niet formeel betrokken bij het opstellen van een actieplan door de Algemene Administratie van Douane en Accijnzen. Uiteraard verwijs ik naar het antwoord op uw eerste vraag waarin ik u gezegd heb dat de formele contacten geïntensifieerd zijn tot een keer per trimester en dat er ook nauw informeel overleg is, zowel over problematieken die zich voordoen als over concrete dossiers.

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord

Tine Soens (sp.a): Minister-president, dank u voor het antwoord. U zegt dat de dienst geen enkele rol heeft gespeeld, maar in uw antwoord in de plenaire vergadering op de actuele vragen zei u dat de dienst Controle Strategische Goederen de douane op de hoogte heeft gebracht nadat hij door Nederland op de hoogte werd gebracht van het feit dat dit product uitgevoerd was. Dat is een beetje in tegenspraak met wat federaal minister Van Overtveldt in de commissie in de Kamer zei, namelijk dat het de douane was die de dienst Controle Strategische Goederen op de hoogte heeft gebracht en dat daarna de dienst Controle Strategische Goederen officieel het dossier heeft ingediend. Ik zou graag uitgeklaard willen zien wat daar precies aan de hand is.

Ik vind het ook vreemd dat u zegt dat de administratie op geen enkele manier is betrokken bij het actieplan van de douane want ons vergunningenbeleid staat of valt met de controle ervan. De controle zit federaal, dat is de douane. Het lijkt me dus vreemd dat daar geen enkele formele betrokkenheid is van uw dienst om die controle te verbeteren wanneer je ziet dat dergelijke dingen kunnen gebeuren. Ik wil u dus vragen om daar een actievere rol in op te nemen met uw federale collega Van Overtveldt om ervoor te zorgen dat die samenwerking tussen de douane en de dienst Controle Strategische Goederen beter gebeurt.

De betrokken bedrijven zeggen ook dat zij niet op de hoogte waren van de vergunningsplicht. Dat lijkt mij ook vreemd te zijn. Een bedrijf zou op de hoogte moeten zijn van wat er vergund moet worden en wat niet. Uw dienst zet daarom erg in op 'outreachment'. Blijkbaar is dat vandaag nog niet voldoende want bedrijven zeggen dat zij daar toch nog niet van op de hoogte waren. Zijn er maatregelen om het 'outreaching' van uw dienst toch nog te versterken zodat bedrijven niet meer met het excuus kunnen afkomen dat ze niet op de hoogte waren van de geldende wetgeving?

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Ik weet natuurlijk niet wat de minister daaromtrent gezegd heeft. Ik heb destijds, in de plenaire denk ik, ook gezegd en ik blijf daar ook bij dat het als volgt is verlopen. Nederland heeft contact opgenomen met onze dienst Controle Strategische Goederen en heeft erop geattendeerd dat er mogelijk problemen waren met dat bedrijf. Onze dienst heeft de douane daarvan op de hoogte gebracht. Zo is het wel degelijk verlopen.

Ik weet niet of het bedrijf beweert niet op de hoogte te zijn geweest. Ten eerste moet het bedrijf de wet kennen, 'nemo censetur ignorare legem'. Ten tweede heeft de dienst Controle Strategische Goederen wel degelijk en zelfs per e-mail al op 28 september 2015, op vraag van dat bedrijf laten weten dat er wel degelijk vergunningsplicht is ten aanzien van die goederen, en dat de sancties ten aanzien van Syrië de stof isopropanol in een concentratie van 95 procent of meer onder vergunningsplicht plaatsen. Dat bedrijf wordt geacht de wet te kennen en na te leven, en moet dat ook doen als het bedrijf dat wenst te exporteren. Bovendien is het er nog eens van op de hoogte gebracht door de dienst Controle.

Wat het actieplan betreft: als er vragen zijn om een nog nauwere samenwerking te hebben, zullen we daar uiteraard op ingaan. Ik heb u gezegd dat het formele overleg is geïntensifieerd en dat het trimestrieel gebeurt. Als de douane een actieplan onderneemt om haar werking te verbeteren en denkt dat er nog een betere afstemming kan gebeuren met onze diensten, dan zijn wij bereid om daarover in overleg te gaan.

Dit actieplan is in de eerste plaats een interne aangelegenheid van de douane. Ik kreeg ook nog de informatie dat er jaarlijks twee seminars worden georganiseerd in verband met dual use. Op de website staat ook alle mogelijke informatie.

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Tine Soens (sp-a): Het laatste woord is altijd aan de volksvertegenwoordiger.

Minister-president, dank u voor uw bijkomend antwoord. Ik stel voor dat u er toch even de woorden van federaal minister Van Overtveldt in de commissie op naleest, omdat daar duidelijk wordt gesteld dat het op 23 januari was dat de douane de informatie heeft gekregen en dat op 25 januari de dienst Controle Strategische Goederen officieel het dossier heeft overgemaakt aan de douane om dat verder te onderzoeken. Blijkbaar stemmen de versies niet overeen.

Ik ben blij dat u toch wilt ingaan op de vraag om in dat actieplan een rol voor de dienst Controle Strategische Goederen op te nemen. Dat is belangrijk omdat we zien dat er vandaag problemen kunnen zijn tussen de douane die de vergunningen moet controleren en de vergunningverlenende overheid. Het is goed dat we die samenwerking zo goed mogelijk proberen te maken. Als de Vlaamse overheid daarin een rol kan spelen, moeten we dat ook doen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Manuela Van Werde aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over Open Monumenten en Herita vzw – 10 (2018-2019)

Voorzitter: de heer Rik Daems

De voorzitter: Mevrouw Van Werde heeft het woord.

Manuela Van Werde (N-VA): Minister-president, in een van de commissievergaderingen vóór het reces had ik het al eens over de talrijke initiatieven op het vlak van onroerenderfgoedzorg. We kennen uiteraard allemaal de Open Monumentendag, die zowel in Vlaanderen, Brussel als Wallonië veel volk trekt. Dit jaar bezochten opnieuw 400.000 erfgoedliefhebbers meer dan 500 erfgoedsites in Vlaanderen naar aanleiding van de dertigste Open Monumentendag. Ook de Vlaamse Archeologiedagen worden gesmaakt. Er komt volgend jaar alvast een tweede editie.

Open Monumentendag wordt nog steeds georganiseerd door Herita vzw. Of moet ik vanaf nu zeggen 'Open Monumenten'? Want dat is de nieuwe naam van de ledenvereniging binnen Herita, die ook de organisatie van Open Monumentendag op zich neemt. Er werd ook een nieuwe website, www.openmonumenten.be, gelanceerd met nieuws over monumenten in Vlaanderen, net als informatie over activiteiten en evenementen. Tegelijk voerde Herita een betalend lidmaatschap van 25 euro per jaar in.

We weten allemaal dat Herita stormachtige tijden heeft doorgemaakt, maar intussen lijkt de organisatie als een feniks uit haar as herrezen. Vorig jaar tekende Herita een nieuwe strategie uit en paste het organogram aan. De organisatie

bundelde haar werking in twee afdelingen: siteontwikkeling, die focust op de sites in eigen beheer, en sectorontwikkeling, die inzet op erfgoedsector en publiek.

In zijn mission statement wil de vernieuwde vzw Herita streven naar een structurele samenwerking en versterking tussen professionelen, vrijwilligers en organisaties op het terrein van onroerend, roerend en immaterieel erfgoed. Er wordt ook gesproken van een Open Erfgoeddag, voor zowel roerend als onroerend erfgoed.

Minister-president, bent u van mening dat de nieuwe organisatiestructuur en mission statement van Herita vzw tegemoetkomen aan de aangepaste samenwerkingsovereenkomst met Vlaanderen? Op welke manier past de onderafdeling Open Monumenten in dat model?

Intussen heeft Herita vzw een aantal sites, die ze voorheen in erfpacht had, afgestoten en teruggeven aan de eigenaar. Is het de bedoeling om nieuwe sites op te nemen in de beheerportefeuille van Herita om haar rol als erfgoedorganisatie voor site-ontwikkeling vorm te geven? Werd hiervoor een langetermijnvisie opgesteld? Welke voordelen biedt het betalend lidmaatschap van Herita of Open Monumenten? Wat is de link met het cultureelerfgoedluik? Is er samenwerking op het vlak van de UiTPAS? Zijn er al stappen gezet in de organisatie van een Open Erfgoeddag? Zo ja, zal dit dan de vervanger worden van de Open Monumentendag en de Erfgoeddag van minister Gatz?

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Mevrouw Van Werde, u weet dat ik een evaluatie heb gevraagd van de samenwerkingsovereenkomst, dat dit parlement een motie heeft goedgekeurd over de werking van vzw Herita. Dientengevolge heb ik bij Herita aangedrongen op een herziening, zowel van de strategie als van het aanpassen van een aantal doelstellingen. Herita heeft dat ook gedaan, heeft dus een traject doorlopen om te komen tot een herijking zowel van de strategie als van de organisatie.

Dit heeft geleid tot een hernieuwde missie, visie, positionering en organisatiestructuur, waarbij Herita focust op het vergroten van het draagvlak, het versterken van het middenveld en het ontwikkelen en beheren van de eigen onroerenderfgoed sites. Dat alles heeft geleid tot de aanpassing van een aantal strategische doelstellingen, wat op zijn beurt de aanleiding vormde voor een addendum bij de samenwerkingsovereenkomst 2015-2019. Er is dus een een-op-eenrelatie tussen de nieuwe structuur en mission statement enerzijds en de aangepaste samenwerkingsovereenkomst anderzijds.

Open Monumenten draagt een van de vier pijlers van de vernieuwde strategie van Herita, met name het creëren van een draagvlak voor erfgoed in Vlaanderen. Er wordt met een tweemerkenstrategie gewerkt. De organisatiennaam blijft bestaan als merk voor de ondersteuning van de sector business to business (B2B), als het ware, maar het merk Open Monumenten is nieuw. Het is natuurlijk niet helemaal nieuw, want het refereert aan een zeer bekende naam, maar Open Monumenten wordt nu ook gehanteerd voor alle publiekscommunicatie business to customer (B2C). De naam Open Monumenten is natuurlijk gekozen als een afgeleide van Open Monumentendag, omdat uit onderzoek blijkt dat 90 procent van de bevolking vertrouwd is met Open Monumentendag, terwijl Herita een grotendeels onbekende naam is voor het grote publiek.

Waarom word je nu lid van Open Monumenten? In de eerste plaats doe je dat natuurlijk, omdat je de mening deelt dat we ons onroerend erfgoed moeten koesteren, bewaren, restaureren en in een goede staat moeten houden. Je maakt ook deel uit van een gemeenschap die zich wil inzetten voor het behoud van ons

erfgoed en die het een toekomst wil geven. Je krijgt een inspirerend boek, dat het verhaal van dertig erfgoedzorgers over Open Monumentendag vertelt.

Er is ook communicatie op maat van de interesses van elk lid. Er is een getrouwheidssysteem in de vorm van een jaarlijkse bon voor een gratis bezoek bij een selectie van, op dit moment, 23 erfgoedsites. De Open Monumentenkaart, ten slotte, functioneert daarnaast als een UitPAS waarmee leden punten kunnen sparen en ruilen tegen een aantal voordelen.

Die Open Monumentenkaart slaat dus de brug tussen Herita, uit het beleidsdomein Onroerend Erfgoed, en de organisatie publiq, die opereert vanuit het Participatiedecreet. Een koppeling met de museumpas is een optie waarover we al overleg gepleegd hebben met publiq, maar een concrete termijn is er daarvoor nog niet. Beide initiatieven zijn ook nog maar recent gelanceerd, maar er worden dus wel gesprekken over gevoerd.

Het nieuwe en toch wel baanbrekende hieraan is dat er brug geslagen is tussen Onroerend Erfgoed aan de ene kant en publiq uit het Participatiedecreet aan de andere kant. Ik hoop in elk geval dat er zoveel mogelijk leden toetreden tot Open Monumenten. Ik neem aan dat alle overtuigde commissieleden al lang lid zijn en er ook de nodige publiciteit rond voeren in hun omgeving.

Mijnheer Caron, er zijn ook tal van lokale organisaties die met Herita kunnen gaan samenwerken. Ik stel vast dat een aantal lokale erfgoedverenigingen, heemkundige kringen en museale verenigingen die actief zijn op dit terrein, tot nu toe eigenlijk nauwelijks weet hebben van de werking van Herita. Ook al leveren ze lokaal vaak prachtig werk, ze delen te weinig in die grote gemeenschappen.

Na de – laat ons zeggen – moeilijke opstartperiode van Herita, hoop ik dat we Herita nu op de kaart kunnen zetten. We hebben ook een sterke, nieuwe voorzitter, die echt enthousiast is en die dat ook daadwerkelijk van plan is.

De sites waarvan Herita de erfpacht beëindigd heeft, zijn niet zomaar afgestoten. Dat is gebeurd in overleg met alle betrokkenen en er is een overdracht gebeurd naar de eigenaar of een beheerder die al bij de site betrokken was. Dat is ook pas gebeurd nadat de restauratie van de site in kwestie afgerond was. Collega Van Werde, ik verwijs daarvoor naar het antwoord op uw schriftelijke vraag van 9 juli 2018, waarin ik gedetailleerd uitleg gegeven heb bij de overdracht van een aantal van die sites.

Inzake siteontwikkeling zet Herita vanuit de nieuwe strategie prioritair in op de bestaande portefeuille. Ze maakt werk van een heuse inhaaloperatie op het vlak van onderhoud. Daar is de nodige capaciteit voor uitgetrokken. Herita heeft een voorbeeldfunctie en heeft vanuit die verantwoordelijkheid op korte termijn een aantal beheersplannen ingediend bij het agentschap. Ze gaat ook voluit voor de erkenning van haar sites als open erfgoed. U weet dat het een van de pijnpunten was in onze evaluatie dat uitgerekend Herita – laat het ons vriendelijk uitdrukken – zich zelf geen voorbeeld toonde van onderhoud en instandhouding van de eigen sites.

Herita heeft daarnaast een verzoek ingediend om meerjarenpremieovereenkomsten te mogen aanvragen voor sites in haar portefeuille. Ik heb daarvoor mijn principieel akkoord gegeven op 14 augustus 2018 en Herita is nu volop bezig met de voorbereiding van aanvraagdossiers.

Eerst ontwikkelt Herita dus bestaande sites tot een goede staat. Ik denk dat dat een absolute voorwaarde is voor een volgende stap, met name een weloverwogen opname van nieuwe erfgoedsites. Herita moet nu eerst bewijzen in staat te zijn haar eigen sites goed te beheren.

Het concept van Open Erfgoeddag is opgenomen in de langetermijnvisie van Herita en zal zeker niet op korte termijn gerealiseerd worden. Ik heb echter goede hoop dat er nu definitief een goede dynamiek is. U weet dat Gustaaf Sap, uit Antwerpen, het voorzitterschap op zich genomen heeft. Dat is een man met een heel groot hart voor erfgoed, die ook al heel lang actief is in de sector en al lid was van de algemene vergadering. Ik heb hem ontmoet op Open Monumentendag en hij maakte een heel gedreven indruk.

De voorzitter: Mevrouw Van Werde heeft het woord.

Manuela Van Werde (N-VA): Bedankt, minister-president. Ik vond dat het tijd was voor een opvolgingsvraag. Ik ben inderdaad zeer verheugd te horen dat Herita inzet op de bestaande sites. Dat was inderdaad van in het begin de bedoeling. De meerjarenpremies zijn uiteraard ook zeer goed nieuws. Ik kan alleen maar blij zijn met de evolutie. Ik vrees dat ik nog geen lid ben, maar dat komt er zeer snel aan.

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

Bart Caron (Groen): Ik ben overtuigd lid van Herita. Ik heb ook hun publicatie gekregen en die is inderdaad mooi gemaakt. Ik hoop dat het ambassadeurschap ook zijn weg vindt naar veel huiskamers en families in Vlaanderen en dat er veel leden komen, al moet ik erbij zeggen dat ik mij afvraag of het model van een betalend lidmaatschap naar Angelsaksisch model op termijn haalbaar is voor Vlaanderen. We zullen zien. Ik gun hen wat dat betreft het voordeel van de twijfel. De rol die ze opnemen en de transitie lijken mij veelbelovend, alsook het vernieuwde bestuur. Ook de beheersplannen die zijn ingediend voor de eigen sites, zijn een belangrijk signaal. Het is fijn, minister-president, dat u uw goedkeuring hebt gegeven aan die meerjarenplannen.

Niettemin kan er zich natuurlijk wel een probleem van financiële middelen opwerpen. Herita moet immers ook een deel eigen middelen proberen te vergaren, om het eigen aandeel van die restauraties of het onderhoud te betalen. Dat is een beetje dubbelzinnig: je krijgt een premie van het Vlaamse Gewest voor Vlaamse gebouwen, meestal in eigendom van de Vlaamse overheid of via erfpacht-overeenkomsten, als 'semioverheidsinstantie', als ik het zo mag zeggen. In die zin moeten we waakzaam zijn dat die beheersplannen realistisch zijn. De lidgelden zouden wat kunnen opbrengen en er zouden ook andere vormen van mecenaat kunnen zijn of fiscale constructies, zoals u ook voorgesteld hebt. We zullen zien. Laat de nieuwe dynamiek in elk geval maximaal spelen. U doet dat met de meerjarenplannen. Hopelijk kan dat eventueel ook met aanvullende middelen. De sites van Herita zijn immers niet alleen van Vlaanderen, maar zijn ook symbolische sites van groot maatschappelijk belang. We moeten daar dus goed voor zorgen. We zullen zien en we zullen evalueren in de toekomst.

Ik wil tot slot nog aangeven dat ik voor een sterke samenwerking ben tussen organen uit het culturele erfgoed en het onroerende erfgoed, maar dat we niet noodzakelijk naar één Erfgoeddag moeten evolueren. Misschien is het ook wel zinvol dat er twee zijn en dat we vanuit verschillende invalshoeken twee keer per jaar voor drie- à vierhonderdduizend mensen aandacht kunnen vestigen op de diverse vormen van cultureel en onroerend erfgoed.

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Ik noteer uw vragend voorbehoud bij het lidmaatschap en de haalbaarheid daarvan. Herita heeft op dat vlak een moeilijk traject doorlopen. Eerst was er een betalend lidmaatschap, dan heeft het vorige management dat afgeschaft. Men is dan voor een gratis lidmaatschap gegaan, wat ik niet goed vind. Bij een lidmaatschap vind ik dat je daaraan moet

bijdragen, ook al is het geen groot bedrag. Anders is dat totaal vrijblijvend en neem je ook geen engagement op. U herinnert zich dat ik er heel lang geleden voor gepleit heb dat Herita zijn vleugels internationaal zou uitslaan – ik heb dat ook herhaald ten aanzien van de huidige voorzitter – en zou proberen tot kruisverbanden te komen, bijvoorbeeld met de National Trust en andere, om eventueel gedeelde voordelen te bieden. Ik denk dat dat een bijzonder grote meerwaarde zou zijn.

Ik heb er heel lang geleden gepleit voor bepaalde samenwerkingen met Natuurpunt. Want dat is natuurlijk dé troef van de National Trust in Engeland, omdat het heel vaak op schitterende domeinen is. Er is tijd verloren op dat punt. Ik hoop dat dat gebeurt. Wij moeten hen niet bij de hand nemen. Het zijn middenveldverenigingen die forse subsidies krijgen. Het is natuurlijk aan hen om ambitieus te zijn en te bekijken wat daarmee kan gebeuren. Ik blijf bij wat ik destijds heb gezegd, toen Herita opgericht is uit de samensmelting van de drie bestaande organisaties.

De meerjarenplannen zijn een goede zaak. Het Kasteel van Horst zal nu in het najaar nog klaar zijn. Dan wordt er nog werk gemaakt van een aantal andere beheersplannen, die zullen worden uitgerold met werken in de komende vijf jaar.

Herita heeft ook nog werk aan de winkel om schenkingen en legaten binnen te krijgen. Dat klopt. Ook daar is er nog veel terreinwinst mogelijk. En ook daar is er in het buitenland een forse traditie, niet het minst in het Verenigd Koninkrijk. Maar de legaatmogelijkheid en de schenkingsmogelijkheid worden nu opgenomen in de folders. Het is aan Herita om daar een actief beleid in te voeren en ervoor te zorgen dat dat voldoende bekend is bij bijvoorbeeld de notarissen, waar je wel andere folders vindt over mogelijkheden tot duolegaten, schenkingen enzovoort. Op dat vlak is er helaas wat tijd verloren, maar het is nooit te laat voor een tweede adem. Ik hoop dat er op al die vlakken nu serieuze vooruitgang kan worden geboekt.

De voorzitter: Mevrouw Van Werde heeft het woord.

Manuela Van Werde (N-VA): Ik wil nog meegeven dat het op het vlak van communicatie inderdaad wel snor zit tegenwoordig. Er komt namelijk net een mailtje binnen van Herita over twee niet te missen evenementen. Ik zie daar ook een dubbele invalshoek.

Ze leggen de link tussen onroerend erfgoed en cultureel erfgoed bij verschillende van hun monumenten en bij verschillende evenementen. Dat is een zeer positieve evolutie.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Bert Moyaers aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de preciaire situatie waarin de kolenwasserijen van de mijn in Beringen verkeren – 34 (2018-2019)

Voorzitter: de heer Rik Daems

De voorzitter: De heer Moyaers heeft het woord.

Bert Moyaers (sp.a): Voorzitter, ik dank u omdat ik even in deze commissie mag binnenbreken. Wat mij betreft, is het in de eerste plaats een belangrijke vraag om heel wat informatie te kunnen verzamelen die correct is.

Rond het behoud, de wettelijke bescherming en het voornemen van de eigenaar van het gebouw van de kolenwasserij te Beringen, meer bepaald Kolenwasserij 1

en Kolenwasserij 3, bestaat in Limburg grote ongerustheid. Want, hoewel deze gebouwen bij ministerieel besluit van 19 december 1994 werden beschermd, hebben de eigenaar nv Mijnen, de eigenaar/ontwikkelaar nv be-MINE en de bouwbedrijven Democo en Van Roey voor Kolenwasserij 1 in 2017 een sloopvergunning gevraagd en deze in een beroepsprocedure voor de bestendige deputatie van de provincie Limburg op 1 maart 2018 ook verkregen.

Die sloopvergunning wordt heden bij de Raad voor Vergunningsbetwistingen aangevochten door de Vlaamse Vereniging voor Industriële Archeologie (VVIA) en de vzw Het Vervolg, die op haar beurt een mandaat heeft van alle onafhankelijke vrijwilligersverenigingen die zich in Limburg bekommeren om het behoud en de promotie van het erfgoed van de steenkoolmijnen. Ik meen zelf ook vraagtekens te mogen hebben bij de toegekende sloopvergunning, omdat het gebouw Kolenwasserij 1 nog steeds het statuut geniet van wettelijk beschermd monument. Een gerechtelijke uitspraak zal hierover binnenkort uitsluitsel moeten brengen.

Tegelijkertijd kan men vaststellen dat u als minister van Onroerend Erfgoed intussen een procedure hebt opgestart, waarvoor het advies is gevraagd bij de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, de VCOE, om voor Kolenwasserij 1 en Kolenwasserij 3 de bescherming op te heffen, zeg maar te declasseren. Toch zijn de argumenten die daarvoor genoemd worden naar mijn mening nooit van die aard dat de erfgoedwaarde an sich fundamenteel in vraag wordt gesteld of afgewezen. Het enige waarnaar verwezen wordt, zijn een voorwaardelijk gunstig advies van de bevoegde administratie alsook een interne nota van be-MINE – die nota bene door haar eigen studie-bureau werd opgemaakt – waarin wordt gesteld dat de erfgoedwaarde van Kolenwasserij 1 eerder beperkt is. Tegelijkertijd duiken er steeds budgettaire argumenten op dat de investeringen in dit gebouwencomplex volgens de nv be-MINE te hoog zijn.

Daarom hoop ik via de volgende vragen een correct en duidelijk zicht te krijgen op deze inmiddels erg precair geworden situatie.

Minister, naar welke concrete studies wordt er door be-MINE verwezen?

Bestaat er een concrete en actuele raming van de verwachte kosten voor het behoud van deze gebouwen? Zo ja, kunt u mij die kort toelichten en eventueel ook schriftelijk bezorgen?

Bestaat er een concrete en actuele voorstudie van deze gebouwen naar de herbestemmingsmogelijkheden?

Ten slotte, in Het Belang van Limburg las ik op 5 september jongstleden de stelling van be-MINE dat vier kolenwasserijen rendabel maken op één mijnsite nagenoeg onmogelijk is en dat men een totaalvisie ontwikkelde voor de kolenwasserijen. Is er effectief een document met deze totaalvisie? Zo ja, kan die toegelicht en graag ook schriftelijk worden bezorgd?

Ik dank u alvast voor uw antwoorden.

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Collega, ik kan uiteraard geen antwoord geven op uw vragen die peilen naar de intentie en de financiële plannen van een privé-bedrijf. Ik heb die informatie niet voorhanden. U zult die moeten opvragen bij de ontwikkelaar en eigenaar van de mijnsite in Beringen, be-MINE zelf. Ik kan u wel, op basis van de informatie die voor mij beschikbaar is, een aantal antwoorden geven.

De nv be-MINE wil op de voormalige mijnsite een toeristische en recreatieve bovenregionale hotspot maken. Bijna dertig jaar na de sluiting van de steenkoolmijn van Beringen, wordt een gebied van 40 hectare van voormalig industriegebied en

100.000 vierkante meter aan mijnpatrimonium weer aan het stedelijk weefsel gekoppeld door een mix van een toeristische, recreatieve en wooncomponenten.

Het volledige project is goed voor een investering van 200 miljoen euro en een 500-tal jobs. Be-MINE kende de afgelopen jaren een snelle ontwikkeling van private, publieke en privaat-publieke initiatieven in en rond die beschermde monumenten. Er is voor meer dan 80 miljoen euro aan investeringen gedaan. De site lokt 1,5 miljoen bezoekers per jaar. Er zijn al 300 jobs gecreëerd. Momenteel zijn er ook al voor meer dan 23 miljoen euro restauratiewerken aan het erfgoed uitgevoerd en is er nog voor 18 miljoen euro aan werken gepland. Het project be-MINE werd al meermaals bekroond en niet het minst als 'best urban regeneration project' op de vastgoedbeurs te Cannes in 2017.

Als basis voor de ontwikkeling van de site is er gewerkt op een bouwhistorische studie van het architectenbureau Lambert-Vancoppenolle uit 2004 over het kolenwasserijencomplex. De gebouwen zijn toen getoetst aan hun erfgoedwaarde, mogelijke herbestemming, bouwfysische staat en invloed op het financiële plan.

Collega's, vanaf het begin – dat wil ik benadrukken – is in deze bouwhistorische studie aangegeven dat de Kolenwasserij 1 een structureel onsamenhangend en overbelast geheel was dat het best kon worden gesloopt en vervangen door een nieuwbouw met vergelijkbaar gabarit. Ook voor Kolenwasserij 3 en 4 werd niet het volledige behoud vooropgesteld. Op basis van die informatie hebben de private initiatiefnemers in 2009 een masterplan voor be-MINE opgesteld, zoals ik hier al heb toegelicht. In dat plan is de totaalvisie opgenomen en wordt er rekening gehouden met het behoud, de restauratie en de herbestemming van twee kolenwasserijen, namelijk Kolenwasserij 2 en Kolenwasserij 4. Zoals ik al zei, stond in de basisstudie dat 3 en 4 niet volledig moesten worden behouden. 4 wordt nu volledig behouden. Wat 3 betreft, werd er gepleit voor een gedeeltelijk behoud. Dat wordt nu niet mee opgenomen in dat masterplan.

Kolenwasserij 2 wordt een onderdeel van het project be-MINE PIT van de provincie Limburg, een authentieke mijnbeleving die de bezoekers zal onderdompelen in de mijn en die de geschiedenis van de Limburgse mijnwerkers zal brengen. Dit project is ook erkend als een toeristisch hefboomproject. Kolenwasserij 4 wordt gerestaureerd. Momenteel loopt daar nog een onderzoek met het oog op herbestemming. Dit is nog niet duidelijk.

Het masterplan dat voortvloeit uit de bouwhistorische studie was het voorwerp van heel wat wijzigingen, ook in functie van een aantal mogelijkheden die zich vanuit de markt aandienen, bijvoorbeeld de herbestemming als indoor duikcentrum van een van de monumenten, en als school van een ander monument op de site. Vandaag zijn de meeste monumenten ingevuld. Voor Kolenwasserij 4 wordt nog een herbestemming gezocht.

De actuele kostenraming voor het behoud van de kolenwasserij is mij niet bekend. De gegevens over de raming van de stabilisatiewerken aan Kolenwasserij 3 door Koplamp Architecten uit 2014 heb ik u al bezorgd in mijn antwoord op uw vraag nummer 102 van 7 december 2016. Die gegevens zijn nu al een paar jaar oud. Ik kan u wel de bedragen van de meerjarenovereenkomst doorgeven. Om het erfgoed op deze enorme site te conserveren en te restaureren, werd in 2009 een protocolovereenkomst ondertekend door de Vlaamse Regering, de provincie Limburg en de stad Beringen. In die overeenkomst is een financieel meerjarenplan 2009-2019 goedgekeurd, om met jaarlijkse premies over een periode van tien jaar de site aan te pakken. Bij die meerjarenovereenkomst werd een laatste addendum toegevoegd in 2015. Hierin is sprake van een raming exclusief btw van 23 miljoen euro in de periode 2015-2020. Het totaalbedrag voor de restauratiewerken bedraagt zomaar eventjes meer dan 40 miljoen euro.

Ik kan u nog meegeven dat het hele proces van de kolenwasserij – het ophalen en aanvoeren en wassen van de kolen enzovoort – volledig afleesbaar blijft in de sites die behouden zijn. Dat unieke erfgoed wordt met wat wordt bewaard heel zeker bewaard voor de toekomst. De hele geschiedenis en het hele proces kunnen op die manier worden vertaald. Van meet af aan was het opzet heel genuanceerd. Kolenwasserij 1 wordt niet behouden; twee andere worden gedeeltelijk behouden – een ervan wordt in de plannen niet behouden; maar Kolenwasserij 4, die gedeeltelijk zou worden behouden, wordt volledig behouden, ook al is er nog geen herbestemming voor. Ik wijs erop dat het niet zo evident is om die gebouwen te herbestemmen. Op een bepaald moment kwamen er plannen om die gebouwen helemaal in te kapselen en te bewaren voor de toekomst, zonder enige bestemming, met een fantastische kostprijs tot gevolg.

Ik moet nog een beslissing nemen want ik heb van de administratie het dossier nog niet gekregen. Maar in de voorliggende plannen wordt er wel degelijk voor gezorgd dat de geschiedenis van de kolenwasserij integraal wordt bewaard en afleesbaar is – dat is de term die in Erfgoed wordt gebruikt – en dat er ook een haalbaar businessplan is. Het is een privébedrijf. Ik heb u de bedragen gegeven: dat zijn enorme bedragen. Als we voor Erfgoed natuurlijk zouden beschikken over nog eens een paar 100 miljoen euro meer, dan zouden we ons misschien de luxe kunnen permitteren om gebouwen waarvoor er geen bestemming is in stand te houden. Maar dan zouden we ze over twintig jaar nog eens moeten restaureren, want u weet dat het geen goede zaak is dat gebouwen niet worden gebruikt. Er is geen plan voor. Er zijn geen middelen voor en be-MINE kan dat ook niet aan.

De voorzitter: De heer Moyaers heeft het woord.

Bert Moyaers (sp.a): Minister-president, dank voor de antwoorden die u wél hebt gegeven. U zegt dat ik een aantal vragen moet stellen bij de private ontwikkelaar zelf. Maar ook daar blijft men mij het antwoord schuldig.

Minister-president, ik had het in mijn inleiding al over het feit dat u zelf een advies hebt gevraagd bij de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed (VCOE). Dat advies werd op 26 september 2018 uitgebracht. Ik had het nog niet bij het indienen van de vraag. Ik lees erin dat men in 1994 inderdaad dat ministerieel besluit heeft genomen, dat het tot stand is gekomen vanuit een algemene visie op de bescherming van verschillende steenkoolmijnen in Limburg. Men zou per mijnzetel de belangrijkste elementen bewaren en daarnaast zou één mijnsite volledig worden bewaard om de functie en werking van de steenkoolmijn zeer tastbaar te maken. Die voorbeeldsite was nu net Beringen.

Het advies van de VCOE benadrukt dat de gebouwen in hun geheel – dus ook Kolenwasserij 1 en 3 – zeer beeldbepalend zijn voor de Beringse mijnsite. Ze zijn uniek voor Vlaanderen en bovendien ook een zeer belangrijk Europees relict. Ik kan getuigen dat het beeldbepalend is. Als je een simulatie ziet waarbij die gebouwen weg zijn, ziet die site er plots zeer kaal uit. Het gebouw heeft een grote impact.

De Vlaamse Regering kan zelf enkel toelating verlenen voor de gedeeltelijke sloop als deze de erfgoedwaarde niet wezenlijk aantast. Volgens de VCOE wordt aan die voorwaarde niet voldaan. Het argument dat vier kolenwasserijen bewaren onmogelijk is, wordt ook gesteld door Jeroen Huysmans, de directeur van be-MINE. Hij verwijst naar de totaalvisie die werd ontwikkeld voor de kolenwasserijen. Ik heb gevraagd naar een document waarin ik die totaalvisie eens kan lezen. Maar ik hoor bij verschillende erfgoedverenigingen in Limburg en Vlaanderen dat er geen document is met een dergelijke inhoud. Daarom vraag ik u waar we die totaalvisie kunnen vinden.

Ik heb in de pers al herhaaldelijk gelezen dat er al 80 miljoen euro is geïnvesteerd in de mijnsite. Deze stelling onderbouwt nu net de mening dat nog bijkomende investeringen in de kolenwasserijen niet langer verantwoord zouden zijn.

Die mededeling wordt natuurlijk optimaal benut om de sloopvergunning voor de Kolenwasserij 1 voor de pers en het publiek te rechtvaardigen. Op 16 april 2018 werd een overeenkomst ondertekend die bepaalt dat be-MINE de sloopwerken niet zal aanvatten vóór 31 december 2018. Dat wil zeggen dat er nog een minimale tijd is om een kentering in te zetten. Intussen wordt ook door een werkgroep intensief gezocht naar een herinvulling van de vrij te komen ruimten door de sloop van Kolenwasserij 1 en 3, waar nog geen sloopvergunning voor is aangevraagd.

Minister-president, ik heb een bijkomende vraag. Kunt u mij misschien inzage geven in de werkzaamheden van die werkgroep? Dat mag ook schriftelijk. In die werkgroep is men aan het zoeken naar een andere invulling voor die site waar Kolenwasserij 1 en 3 op staan. Kan ik inzage krijgen in wat die werkgroep tot op vandaag heeft gedaan?

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

Bart Caron (Groen): Voorzitter, ik zal in een Limburgs dossier inbreken. Normaal doe je dat niet maar ik heb er destijds al vragen over gesteld, omdat het een site van nationaal belang is.

Minister-president, lees het niet als een verwijt, maar de kostprijs om een volledige site te beschermen, te restaureren en een nieuwe invulling te geven met de bestaande gebouwen en met respect voor het bestaande patrimonium, is vandaag onbetaalbaar voor de Vlaamse kas. Vlaanderen heeft de middelen niet om dat te doen, of je het hergebruik nu deels invult met wooneenheden of met een recreatieve, toeristische of commerciële functie. Er wordt dus een pragmatische keuze gemaakt waarbij functies worden gecombineerd en waar een symbolisch deeltje erfgoed, weliswaar een zeer groot volume, behouden blijft en waaraan een aantal andere ontwikkelingsfuncties worden gekoppeld. Het is jammer dat die keuze niet kan worden gemaakt, zelfs los van rentabiliteit of los van herbestemming.

Ik ben het met u eens: het gebouw moet een nieuwe bestemming krijgen en het zou beter zijn dat we een aantal sites kunnen rentabiliseren, natuurlijk is dat zo, maar ten gronde is dat eigenlijk de keuze die moet worden gemaakt. We zien dat zo vaak in Vlaanderen, en dat betreurt ik.

De voorzitter: Mevrouw Van Werde heeft het woord.

Manuela Van Werde (N-VA): Minister-president, ik ben van Limburg en ik ben erfgoedliefhebber. Ik begrijp dat er in dit soort dossiers zeer moeilijke afwegingen moeten worden gemaakt. Afgezien van de waarde van zo'n site zou ik toch willen meegeven dat het voor onze fractie vooral belangrijk is dat we met de beperkte financiële middelen focussen op monumenten die uitzonderlijk zijn en die worden ontsloten voor het publiek. We moeten goed nadenken of we geld gaan uitgeven voor de wederopbouw van gebouwen die eigenlijk compleet vervallen zijn. Dat zijn twee afwegingen die we moeten maken.

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Ik ben er natuurlijk niet op ingegaan, maar van het mijnerfgoed in Limburg is enorm veel beschermd, enorm veel behouden. Er is enorm veel geïnvesteerd. Het gaat over meer dan veertig monumenten in totaliteit. Er zijn ontzettend grote inspanningen voor geleverd.

Collega's, ik heb tot nu toe geen voorstel van herbestemming gekregen voor Kolenwasserij 3, zelfs niet voor 4, die we integraal gaan behouden, in tegenstelling tot het aanvankelijke plan, waarin we zeiden dat we het gedeeltelijk gingen behouden.

Wat u zegt, collega Caron: met alle respect, maar ik ben het er niet mee eens dat dit vaak gebeurt in Vlaanderen. Ik daag u uit om met mij op pad te gaan in Vlaanderen en de kastelen die beschermd zijn en waar geen nieuwe bestemming voor wordt gevonden, waarin niemand is geïnteresseerd, waarvoor niemand het mecenaat op zich neemt om erin te investeren, te gaan optellen. Er zijn er ontzettend veel, omdat het niet haalbaar is om dat te doen.

Wat we hier doen, is met een reusachtige investering – ik heb u de bedragen gegeven – ervoor zorgen dat twee ervan integraal worden bewaard en herbestemd, waarbij de hele historiek en geschiedenis van de kolenwasserij integraal afleesbaar blijft. Ik denk dat het in het kader van het reconversieplan voor die site enorm belangrijk is. Ik kan be-MINE moeilijk gaan verwijten dat ze niet nog eens enkele tientallen miljoenen euro op tafel leggen voor iets waar ze niets mee kunnen aanvangen. Dit is een privébedrijf, dat daar gelukkig heel veel investeert, met goede resultaten. Ik heb u de jobcreatie gegeven. Ik heb u het cijfer gegeven van het aantal bezoekers. Op een bepaald moment moet worden gekozen. De keuze is om het erfgoed te bewaren voor het nageslacht, met reusachtig grote investeringen, en ervoor te zorgen dat iedereen er blijvend kennis van kan krijgen. Alleen in Zwartberg is er destijds afgebroken, op de directeurswoning na, maar in alle andere mijnsites is er enorm geïnvesteerd in de bewaring van dat erfgoed. Het blijft een heel belangrijk onderdeel van de geschiedenis van de economische en sociale ontwikkeling van Limburg, die perfect voor de bezoekers afleesbaar blijft en ook beleefbaar blijft.

De voorzitter: De heer Moyaers heeft het woord.

Bert Moyaers (sp.a): Minister-president, ik besef uiteraard dat u erfgoed een zeer warm hart toedraagt. Ik zag u in het voorjaar in Bokrijk bij de herinwerking-treding van een windmolen, die nota bene in Herk-de-Stad stond, in Schulen. Daarna reisde u af naar de kleindochter van de laatste molenaar. Het betekent dat u erfgoed een zeer warm hart toedraagt, evenals de mensen errond.

In de herfst van de vorige legislatuur hebt u dezelfde vraag gekregen van de klassering van Kolenwasserij 1. Op 22 juli 2013 hebt u een brief geschreven naar de voorzitter van de werkgroep Monumentenzorg in Beringen, waarin u aanhaalt dat u een zeer doordachte overweging hebt gemaakt en alle elementen in overweging hebt genomen in het complexe dossier, dat u besliste om niet in te gaan op de vraag om die klassering te doen en dat het masterplan van 1994 op die manier kon worden gehandhaafd.

Vandaag zijn we ongeveer een legislatuur verder, en ik vraag u opnieuw om die doordachte overweging te maken en hetzelfde te doen als wat u in 2013 deed. Als er vandaag geen centen zijn om die kolenwasserij te renoveren, laten we dan vooral niet kortzichtig zijn en tot de conclusie komen dat slopen de enige, spijtige keuze zou zijn, en dat we er een parking voor in de plaats krijgen. Dat is immers het plan dat er volgens mij vandaag ligt. Laten we dan de kolenwasserij behoeden voor verder verval, een beperkte investering doen om ze stabiel wind- en waterdicht te houden, en laat dan een volgende generatie de renovatie en herbestemming realiseren.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Manuela Van Werde aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de evolutie van het aantal geweigerde archeologienota's – 85 (2018-2019)

Voorzitter: de heer Rik Daems

De voorzitter: Mevrouw Van Werde heeft het woord.

Manuela Van Werde (N-VA): Minister-president, vanaf 1 oktober is de nieuwe Code van Goede Praktijk voor Archeologie en Metaaldetectie, versie 3.0, van kracht. Daarin wordt onder meer in een uitbreiding voorzien van het toepassingsgebied van de archeologienota met beperkte samenstelling, conform de wijziging aan het Onroerendergoeddecreet.

Uit de meest recent gepubliceerde cijfers van het aantal archeologienota's en het antwoord op mijn schriftelijke vraag van 9 juli 2018 kan ik afleiden dat, wat de archeologienota's betreft die worden ingediend bij het agentschap, het aantal geweigerde nota's blijft schommelen rond de 23 procent. Bij de dossiers die door de onroerendergoedgegemeenten zelf worden bekrachtigd, ligt het percentage weigeringen heel wat lager, namelijk op ongeveer 9 procent.

Volgens uw antwoord op mijn schriftelijke vraag zijn de oorzaken van weigeringen divers van aard. Feit is wel dat de onroerendergoedgegemeenten gemakkelijker archeologienota's goedkeuren, meer stilzwijgende bekrachtigingen doen en in meer situaties voorwaarden opleggen, met 14 procent tegenover 4,9 procent voor het agentschap. 33 procent van de erkende archeologen die archeologienota's indienden in 2017, slaagt erin om 90 procent van die nota's te laten bekrachtigen. De helft van de erkende archeologen slaagt in 70 tot 90 procent van de gevallen. Een beperkte minderheid scoort echter ronduit slecht. Uit het antwoord leerde ik dat tot op vandaag nog geen erkenningen van archeologen werden ingetrokken. Het agentschap voerde in 2017 wel een paar evaluaties uit, waaruit blijkt dat er zich bepaalde knelpunten voordoen, die een aangepaste aanpak vergen. Bovendien blijkt het toezicht op de erkenning van archeologen in de praktijk efficiënt noch effectief te werken.

Gelet op het feit dat de bekrachtiging van de archeologienota's wordt vervangen door een melding, waarbij het agentschap en de onroerendergoedgegemeenten evenwel de mogelijkheid blijven hebben om archeologienota's die niet voldoen aan de minimale kwaliteitseisen, te weigeren, is een goede opvolging noodzakelijk.

Minister-president, hebt u intussen al meer zicht op de oorzaken van de verschillen tussen het slaagpercentage naargelang de archeologienota wordt beoordeeld door het agentschap dan wel de onroerendergoedgegemeenten? Denkt u dat de uitbreiding van het toepassingsgebied van de archeologienota met beperkte samenstelling, zoals thans voorzien, een negatieve impact zou kunnen hebben op het archeologisch erfgoed? Waarom of waarom niet? Op welke wijze kunnen de procedure en het toezicht op de erkenning van archeologen worden geoptimaliseerd? Wat is de stand van zaken?

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Voorzitter, het is inderdaad zo, en ik heb dat al meegegeven in antwoord op een schriftelijke vraag, dat het percentage weigeringen bij het agentschap 26,1 procent bedraagt en dat dat bij de erkende erfgoedgegemeenten significant lager ligt, met 5,6 procent weigeringen. Het agentschap weigert vaker. De onroerendergoedgegemeenten leggen vaker voorwaarden op en bekrachtigen ook meer stilzwijgend.

Wat is de reden voor die stilzwijgende beslissingen? Dat kan liggen aan de termijn. Die bedraagt 21 dagen, wordt nu zelfs verkort tot 15 dagen, zoals u weet. Het zijn de colleges van burgemeester en schepenen die beslissen. Die komen maar één keer per week samen. Wellicht kan dat een reden zijn waarom er meer stilzwijgende beslissingen zijn, zonder een expliciete beslissing, terwijl bij ons de administratie, het agentschap natuurlijk altijd paraat staat om beslissingen te nemen en er dus minder stilzwijgende zijn.

Waarom is er een beduidend groter aantal weigeringen? Dat moeten we dan nog meenemen in de evaluatie. De beide aspecten zullen we trouwens meenemen

daarin. Een van de redenen kan zijn dat er meer overleg is op gemeentelijk niveau met de archeologen, en dat de gemeentelijke diensten ter plekke worden geroepen. Er wordt een sleuf gegraven en men roept er de gemeentelijke dienst bij, er is wat meer overleg, waardoor die gemeenten vaker bekrachtigen onder voorwaarden, terwijl het agentschap die informatie dan niet krijgt en de dialoog ermee minder intens is. Het weigert dan veeleer, met de opdracht om bij te sturen. De facto komt dat een beetje op hetzelfde neer. Het agentschap zegt neen, maar men moet bijsturen. De gemeente zegt te zullen bekrachtigen, maar onder die en die voorwaarden. Het is, nogmaals, echter een beetje vroeg om dat definitief te concluderen. We zullen dat allemaal meenemen, ook in de evaluatie daaromtrent.

Ik denk niet dat de uitbreiding van het toepassingsgebied een negatieve impact zal hebben, maar het is natuurlijk nog te vroeg om daar definitief uitsluitel over te geven. Een en ander is immers maar in werking sinds 1 oktober, dus het is heel, heel jong, heel recent. Ik verwacht geen negatieve impact, maar kan er eigenlijk nog geen uitsluitel over geven.

Wat de procedure inzake de erkenning betreft, uit de praktijk blijkt dat de huidige procedure niet goed werkt. Vooral het feit dat een erkend archeoloog tijdens een schorsing geen activiteiten meer mag uitvoeren, terwijl hij pas een wederwoord kan bieden na die schorsing, leidt natuurlijk tot veel discussies, tot juridische problemen. Normaal is er bij een schorsingsprocedure al woord en wederwoord. Nu was de huidige procedure eigenlijk een hakbijl: je bent geschorst en kunt pas later riposteren, en ondertussen mag je niks doen. Daarom wordt dat nu geremedieerd.

Het uitvoeringsbesluit dat gewijzigd is, ligt voor voor advies bij de Raad van State. Daar staat duidelijker in dat de erkende archeoloog bij zijn onderzoek voldoende toezicht houdt op alle aspecten die hij niet zelf uitvoert. Dat is ook zijn rol en taak.

De evaluatie van de erkenning zal gebeuren op drie aspecten: de erkenningsvoorwaarden, de opvolgingsvoorwaarden en de kwaliteit van het onderzoek door de erkende archeoloog. Het agentschap kan documenten opvragen bij de archeoloog, kan zijn infrastructuur bezoeken en kan de archeoloog uitnodigen voor een toelichting. Als er een negatieve evaluatie is, dan volgt er nog altijd een schorsing. Die term wordt gebruikt omdat we geen betere term vonden. Misschien zal de Raad van State met een ander voorstel komen.

Die schorsing laat toe om verder activiteiten uit te voeren op voorwaarde dat de archeoloog remediëring uitvoert voor de tekortkomingen die uit de evaluatie blijken. Hij heeft zestig dagen de tijd om de problemen op te lossen en daarover te rapporteren of om met een voorstel te komen dat eventueel wat meer tijd vraagt. Het agentschap zal dan oordelen of de remediëring voldoet of niet, de schorsing eventueel intrekken of nog een bijkomende termijn verlenen als de archeoloog komt met voorstellen die meer tijd vergen. Na afloop van de schorsing zal er een nieuwe evaluatie komen. Als er niet wordt geremedieerd, dan kan dit leiden tot een intrekking van de erkenning van de archeoloog.

Evaluatie en schorsing worden dus minder een straf en sanctie, maar meer een proportioneel proces waarbij de archeoloog gevraagd wordt om te remediëren, de kans krijgt om een wederwoord te geven en te remediëren. Dezelfde term zal dus nog worden gebruikt, maar de vlag zal een andere lading dekken.

De voorzitter: Mevrouw Van Werde heeft het woord.

Manuela Van Werde (N-VA): Minister-president, ik dank u voor uw antwoord. Evaluatie dus, daar wachten we op.

U zei dat onroerendergoedgemeenten misschien meer stilzwijgend kunnen bekrachtigen omdat ze in vooroverleg gaan met de mensen op het terrein en dat

men daardoor misschien ook betere nota's indient. Zal het agentschap dan misschien ook meer op het terrein gaan? Dat is een heel praktische vraag, maar het lijkt me wel noodzakelijk.

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

Bart Caron (Groen): Minister-president, is het geen risico dat de vervanging van een bekrachtiging door een melding tot minder controle op de kwaliteit van de archeologienota's zal leiden? Er is dan geen enkele reden waarom het agentschap per se nog een archeologienota moet doornemen. Men kan die gewoon op de stapel leggen en meer niet. De vraag is of er geen kwaliteitsverlies mogelijk is. Ik ben daar echt bekommerd om.

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Mijnheer Caron, ik denk niet dat u die negatieve conclusie moet trekken. Het agentschap zal nog altijd de meldingen die moeten worden bekeken, bekijken. Men weet natuurlijk van welke archeoloog men kwaliteit kan verwachten. Dat is ook de lijn van het vertrouwen van de Vlaamse Regering. Ik neem aan dat er nog af en toe steekproeven zullen gebeuren, maar we gaan uit van vertrouwen in actoren. Goede archeologen hebben een naam en faam hoog te houden. Men moet niet alles tot in de puntjes controleren, maar wanneer er twijfel is, neem ik aan dat dit wel nog zal gebeuren.

Mevrouw Van Werde, op het terrein gaan, behoort niet tot het takenpakket van het agentschap en is ook veel moeilijker uit te voeren. Dat is de taak van de archeoloog. Het is een vermoeden van mij dat een gemeente er wel eens vlugger bij wordt geroepen omdat ze ter plekke zijn. Die termijn is heel kort.

Met betrekking tot de evaluatie zou het kunnen – ik formuleer het voorwaardelijk – dat de resultaten een beetje dezelfde zijn. Een gemeente bekrachtigt met voorwaarden, het agentschap weigert en vraagt om te remediëren, met dus een nieuwe nota, waarin misschien uiteindelijk hetzelfde resultaat wordt bereikt. Het is een goede zaak dat er autonomie is voor de onroerendergoedgemeenten. Ze zijn ter plekke en kennen de situatie. Stel dat er een proefsleuf is getrokken, dan is het voor die dienst heel gemakkelijk om met de fiets ter plekke te gaan, de proefsleuf te bekijken en daarover een korte dialoog te hebben om dan te komen tot een conclusie. Maar het staat alle gemeenten vrij om zelf of in intergemeentelijk verband onroerendergoedgemeente te worden, met alle verantwoordelijkheden die daarmee gepaard gaan en met alle voordelen die eraan verbonden zijn.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Tine Soens aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de situatie en gezondheidstoestand van de Iraanse professor Ahmadreza Djalali – 57 (2018-2019)

Voorzitter: de heer Rik Daems

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Tine Soens (sp.a): Minister-president, het vormt een triest ritueel om deze zaak opnieuw onder de aandacht te moeten brengen. Het is ondertussen al meer dan 2,5 jaar geleden dat de Iraanse autoriteiten de VUB-gastdocent Ahmadreza Djalali arresteerden en gevangen namen wegens spionage. Na de laatste vraag om een stand van zaken is zijn situatie er alleen maar op achteruitgegaan en verslechterd.

De medische situatie van dokter Djalali blijft verder achteruitgaan. De medische bijstand die de conditie van dokter Djalali vereist, wordt consistent genegeerd door de Iraanse autoriteiten. Zijn vrouw, die hier is geweest, vertelt dat haar man in totaal reeds gewichtsverlies heeft geleden van 25 kilo en de professor zou ook met nierproblemen zitten. De vrees bestaat dat de Iraanse autoriteiten zo te werk gaan om op deze manier de doodstraf zelf niet te moeten uitvoeren en dus eigenlijk wachten op zijn dood.

Er kwam al zeer veel druk vanuit verschillende kringen en vanuit verschillende landen, ook academisch, politiek, Europees, Zweeds, Belgisch en Iraans. Zweden naturaliseerde Djalali al om de druk te verhogen. De Vlaamse universiteiten hebben unaniem beslist om met onmiddellijke ingang alle vormen van academische samenwerking met de Iraanse kennisinstellingen op te schorten.

Op 9 mei hebt u een gesprek gevoerd met commissievoorzitter Juncker. Er werd toen ook gevraagd of hij initiatief wilde nemen in dit dossier om dokter Djalali vrij te krijgen. Daarna, op 21 juni, ontving u eveneens de Iraanse vicepresident, die ook bevoegd is voor wetenschap en technologie. Op 26 juni – ik heb er daarnet naar verwezen – hield zijn vrouw ook in dit parlement nog een wanhopig pleidooi om alles in het werk te stellen om haar man vrij te krijgen, of op zijn minst een medische behandeling voor hem te kunnen afdwingen. Een aantal collega's, ook u, minister-president, waren hierbij, en hebben zijn vrouw ook ontmoet.

Vorige maand, op 26 september, vond er ook een overleg plaats tussen premier Michel en de president van Iran. Daarbij kwamen talloze economisch gerelateerde onderwerpen aan bod. Was het precaire lot van dokter Djalali en het aspect mensenrechten die dag tout court bespreekbaar? Volgens wat we lezen in de pers, is het gesprek daar niet over gegaan. Het is volgens mij toch een gemiste kans dat we dat gesprek niet aangegrepen hebben om opnieuw voor dokter Djalali te pleiten. Maar dat is enkel wat ik vanuit de pers verneem. Het zou kunnen dat men het er wel effectief over gehad heeft.

Vandaar de volgende vragen: wat is de laatste stand van zaken over de situatie van dokter Djalali? Hoe verliep het gesprek met de Iraanse vicepresident; zijn daar concrete initiatieven uit voortgekomen? Kwam tijdens het bezoek van de vicepresident, die ook bevoegd is voor wetenschap en technologie, de opschorting van de samenwerking van de Vlaamse universiteit met de Iraanse kennisinstellingen aan bod?

Werd er reeds gevolg gegeven aan uw vraag aan Juncker om dit dossier verder te bekijken, en heeft de commissie verder enig initiatief getoond? Hebt u, naar aanleiding van het overleg tussen de premier en de president van Iran, de premier herinnerd aan de precaire situatie van dokter Djalali? Weet u of dit onderwerp aan bod is gekomen tijdens het gesprek, en weet u of er ook enige initiatieven aan verbonden waren? En tot slot: weet u of er op Europees of federaal niveau verder initiatieven worden genomen om dokter Djalali vrij te krijgen, of op zijn minst die medische behandeling toe te staan?

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Mevrouw Soens, bedankt voor uw blijvende betrokkenheid bij dit zeer pijnlijke dossier. Ik moet u helaas zeggen dat, voor zover ik geïnformeerd ben, de situatie van dokter Djalali niet veranderd is, ondanks het feit dat er ook de voorbije maanden vanuit diverse hoeken, vanuit diverse landen en door diverse personen druk is uitgeoefend op Iran. Ik weet dat spoedarts Gerlant van Berlaer, sinds de ontmoeting die we hier in het parlement hadden met de echtgenote van Djalali, telefonisch contact gehad heeft met dokter Djalali. Hij heeft toen gezegd dat hij nog altijd verstoken blijft van

gezondheidszorg buiten de gevangenis. Maar het is vooral de psychische druk, de onzekerheid die bijzonder zwaar op hem weegt.

We kunnen allemaal proberen om ons een beetje in te leven in zulke situaties, want het zijn onmenselijke toestanden: veroordeeld zijn tot de doodstraf, en nu al zo'n lange tijd met die druk moeten leven, en dan nog verstoken van gezondheidszorgen. Dat was ook mijn ervaring die ik had met de echtgenote van Djalali.

U weet dat ik haar vorig jaar in Stockholm ben gaan opzoeken. Ook zij heeft ons gezegd dat dat psychologisch niet houdbaar is. Haar dochtertje, die meegekomen was, was op de hoogte. Haar zoontje leeft in de overtuiging dat zijn vader voor professionele redenen in het buitenland is – ik weet niet hoelang dit nog zal duren. Maar dit zijn situaties die enorm wegen op mensen, we kunnen ons daar allemaal in inleven. Maar we kunnen ons onmogelijk zelf in zo'n toestand indenken. Dit moet aan het onmenselijke grenzen.

Ik heb de Iraanse vicepresident inderdaad ontmoet. Ik heb opnieuw mijn pleidooi voor gratie herhaald; ik heb er opnieuw op gewezen dat ik daar nog nooit enig antwoord op gekregen heb van de ayatollah. Ik heb opnieuw gezegd dat ik tegen de doodstraf gekant ben, net zoals het hele Vlaamse Parlement, en dat dit een unaniem standpunt is van onze West-Europese waarden, onze West-Europese wereld.

Ik heb hem ook gewezen op de opschorting van de samenwerking op universitair niveau. Die samenwerking was en kon nochtans veelbelovend zijn voor Iran. Ik heb ook gezegd dat ik dat standpunt onderschrijf. Ik heb hem gewezen op het potentieel op dat vlak voor Iran, dat decennialang gebukt gegaan is onder een embargo, een boycot. Het land kan op dat vlak dus heel wat input uit samenwerkingen gebruiken.

Ik heb hem tot slot ook gewezen op de geopolitieke ontwikkelingen, waarbij de Europese Unie en ook wijzelf blijven vasthouden aan de nucleaire deal, terwijl dat in de Verenigde Staten, bij president Trump, niet het geval is. Het antwoord was opnieuw hetzelfde, net zoals alle vorige keren: de boodschappen worden overgebracht, en als er nieuws is, gaan we u daarover informeren. Maar ik heb verder geen enkel antwoord gekregen, dus wat uw eerste vraag betreft, moet ik helaas bevestigen wat ik daarstraks zei: dat er geen enkele evolutie is in het dossier, en dat de psychologische druk op Djalali en op zijn echtgenote onmenselijk zwaar aan het worden is.

Commissievoorzitter Juncker heeft mijn boodschap doorgegeven aan commissaris Mogherini die bevoegd is en de zaak opvolgt. Juncker zelf blijft de zaak ook met aandacht volgen. Ik heb in september een brief ontvangen van de Europese dienst voor extern optreden (EDEO) waarin dat wordt bevestigd en in juni was er nog contact tussen onze diplomaat bij de Europese Unie en het kabinet van commissaris Mogherini. Haar kabinet liet weten dat ze aandacht blijft besteden aan de zaak en dat de kwestie regelmatig discreet wordt aangekaart bij de Iraniërs in bilaterale ontmoetingen op hoog niveau.

Ik heb geen contact gehad met premier Michel naar aanleiding van zijn overleg met de president van Iran en ik weet niet of hij het onderwerp daar ter sprake heeft gebracht.

Zoals gezegd, was er in juni nog contact tussen onze diplomaat bij de EU en het kabinet-Mogherini. Ik heb geen weet van recente initiatieven op federaal niveau maar ik ga er wel van uit dat de zaak daar van nabij wordt opgevolgd. Alle publieke verklaringen die ik daarover tot nu toe heb gelezen van de vicepremier bevoegd voor Buitenlands Beleid bevestigen dat ook, maar ik heb recent geen verdere informatie daarover.

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Tine Soens (sp·a): Minister-president, ik dank u voor uw antwoord. Het is natuurlijk heel erg om te horen dat er na 2,5 jaar en na de vele druk die ook door u en dit parlement en door anderen is gezet, geen enkele evolutie is in het dossier en dat de situatie van professor Djalali helemaal niet is veranderd, integendeel, die is eigenlijk alleen nog maar verslechterd. Hij heeft nog altijd geen toegang tot medische zorg terwijl het op zijn minst een basisrecht zou moeten zijn dat hij de zorgen krijgt die hij nodig heeft, los nog van de psychologische druk die, zoals u zei, heel fel meespeelt.

Ik wil u danken om opnieuw het pleidooi van gratie ook ten opzichte van de vicepresident van Iran te herhalen. Ik betreur uiteraard wel de reactie van de vicepresident die we vaak horen, namelijk dat het zal worden overgebracht, maar helaas horen we daar nadien niets meer van. Ik denk dat we elke mogelijkheid die we hebben moeten aangrijpen om de situatie van professor Djalali onder de aandacht te blijven brengen.

U zegt dat u intussen een brief hebt gekregen van de Europese dienst voor extern optreden. Zou het mogelijk zijn om die brief te bezorgen aan het parlement? Het zou misschien wel goed zijn om die te kunnen inkijken.

Het is jammer dat u niet weet of premier Michel het in zijn gesprek met de president over de situatie van professor Djalali heeft gehad. Ik stel voor dat ik mijn collega's in de Kamer aanspoor om de vraag rechtstreeks aan de premier te stellen want het zou natuurlijk een absoluut gemiste kans zijn dat we geen gebruik zouden maken van de weinige contacten die we hebben met de Iraanse president, om de situatie van professor Djalali onder de aandacht te brengen en onze vraag tot gratie en vrijlating van professor Djalali te herhalen bij elke mogelijkheid die we daartoe hebben.

De voorzitter: De heer De Croo heeft het woord.

Herman De Croo (Open Vld): Minister-president, ik dank u want ik ben ervan overtuigd – het is niet de eerste keer dat ik u hoor in verband met dit dramatisch probleem – dat u uw uiterste best doet, en ik apprecieer dat. Het probleem is dat die landen een andere agenda hebben en dat er een soort van dramatisch tradingconcept ontstaat waarin zij een aantal elementen proberen in te schakelen. Dat is natuurlijk onaanvaardbaar maar de enige mogelijkheid is telkens te verhinderen dat de executie plaatsgrijpt en dat onder de gepaste menselijke spanning te houden.

Ik denk dat er helaas niets anders te doen is. Als men regelmatig de internationale berichten leest van mensenrechtenorganisaties, dan ziet men dat zich veel gevallen opstapelen in doorgaans dezelfde geopolitieke omstandigheden, ik zal niet zeggen regio. Ik ben ervan overtuigd dat het hele Vlaamse Parlement achter uw reactie staat.

De voorzitter: De heer Hendrickx heeft het woord.

Marc Hendrickx (N-VA): Ik sluit me aan bij de vraag van mevrouw Soens en ik wil de minister-president van harte bedanken voor de vele inspanningen die hij zich blijft getroosten voor deze zaak, zelfs al hebben die nog niet kunnen leiden tot veel positieve gevolgen. Ik denk dat we elke gelegenheid te baat moeten nemen om die zaak onder de aandacht te houden, voor de heer Djalali zelf uiteraard maar ook voor de vele duizenden lotgenoten in Iran die hetzelfde lot dreigen te ondergaan. Dank daarvoor en ik hoop dat die volgehouden inspanningen ooit iets ten goede zullen veranderen aan het lot van professor Djalali en andere landgenoten.

De voorzitter: De heer Vanbesien heeft het woord.

Wouter Vanbesien (Groen): Ik wil maar heel kort aansluiten om nogmaals, niet dat daar twijfel over bestaat, duidelijk te maken dat heel het parlement erg bezorgd is over het lot van professor Djalali en de minister-president steunt in al zijn inspanningen die hij daarvoor doet en hem aanmoedigt om dat vol te houden.

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Het doet genoeg dat het parlement eensgezind is in die zaak. Voor mij is dat ook een beetje een persoonlijke zaak geworden, ik beschouw het als een mislukking dat daar geen enkel resultaat in gehaald kan worden, ook al doen we daar alle mogelijke inspanningen voor.

Mevrouw Soens, ik zal die brief van de European External Action Service (EEAS) aan het parlement bezorgen. Ik lees even de laatste zin voor: "De EU zal alle gelegenheden blijven aangrijpen om onze zorgen over zijn zaak aan te kaarten met het oog op zijn vrijlating." Die brief is vrij duidelijk. De Zweden, de Italianen en de Europese Commissie zijn daar heel erg mee bezig.

Mevrouw Mogherini doet dat ook heel actief, maar helaas tot nu toe zonder enig positief resultaat. Het enige positieve in deze hele zaak, als je dat positief kunt noemen, is dat de doodstraf niet is uitgevoerd. Maar intussen is die psychologische situatie natuurlijk totaal onmenselijk.

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Tine Soens (sp.a): Bedankt voor uw aanvullende antwoord, minister-president. Dit is inderdaad duidelijke taal van de Europese Unie. Ik hoop dat ze die ook effectief in de praktijk zal omzetten, maar ik heb er alle vertrouwen in dat ze op alle mogelijke manieren de situatie van professor Djalali onder de aandacht zal brengen.

Er is misschien ook een lichtpuntje. Een Brits-Iraanse vrouw die wegens dezelfde verdachtmakingen en veroordelingen ook wordt vastgehouden in een Iraanse gevangenis, heeft onlangs drie dagen verlof gekregen om haar kinderen te bezoeken. Misschien is dit iets wat ook mogelijk is voor dokter Djalali, en hoewel we uiteraard moeten pleiten om hem vrij te krijgen, kan dit ook een lichtpuntje zijn.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Tine Soens aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de situatie van de moslimminderheden in de Chinese autonome regio Xinjiang – 93 (2018-2019)

Voorzitter: de heer Rik Daems

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Tine Soens (sp.a): Begin september kwam er een verontrustend rapport van Human Rights Watch naar boven. In dit rapport wordt de precaire situatie van de moslimminderheden in de Chinese autonome regio Xinjiang aan het licht gebracht.

In de regio zijn de spanningen tussen de culturele minderheden, de Oeigoeren en Kazachen enerzijds en de Chinese overheid anderzijds, reeds langer dan vandaag een probleempunt. Economische ongelijkheid zorgt voor onrust en etnische

spanningen, en die hebben er in 2016 toe geleid dat de Chinese Communistische Partij (CCP) maatregelen heeft genomen om deze problematiek aan te pakken en chaos in de streek te vermijden.

De manier waarop is echter opnieuw kenmerkend voor een land waarin de mensenrechten wel vaker met de voeten worden getreden. Er werd een campagne met de weinig tot de verbeelding sprekende naam 'Strike Hard' in het leven geroepen, met als verantwoording dat men terroristische bedreigingen en gevaren voor de staatsveiligheid wil elimineren. Uit het rapport van Human Rights Watch blijkt dat met deze campagne een heus schrikbeleid wordt gevoerd tegen de moslimminderheden in de regio. Verschillende delen van de regio zijn omgevormd tot een politiestaat waar talloze controles en constante surveillance worden uitgevoerd door het centraal politieapparaat. In het onderwijs wordt lesgeven in een andere taal dan het Mandarijn verboden. Islamitische gewoontes en klederdracht worden gezien als een teken van verraad tegenover het Chinese vaderland. Zo blijkt uit het rapport van deze mensenrechtenorganisatie.

Maar de campagne gaat nog verder met de realisatie – al is realisatie in deze zaak misschien wel een heel vreemd woord – van 'politieke heropvoedingskampen' als triest hoogtepunt. Binnen deze kampen worden de gedetineerden verplicht om loyaliteit te zweren aan de CCP en de Chinese overheid. Zo zou er telkens één familielid per familie worden vastgehouden in een dergelijk heropvoedingskamp, en in totaal zou het om tienduizenden mensen gaan. Elke legale basis om deze mensen vast te houden, ontbreekt. De terechte vrees bestaat dat de Chinese overheid met deze campagne niet alleen etnische spanningen wil voorkomen, maar dat ze de volledige culturele identiteit van de Chinese Oeigoeren en de etnische Kazachen wil vernietigen.

Vandaar deze vragen voor u, minister-president: hoe reageert u op de gebeurtenissen in de Chinese regio Xinjiang? Welke acties zult u ondernemen? Zult u proactief deze problematiek meenemen bij het onderhouden van de economische contacten in China en zult u bij de officiële contacten en vertegenwoordigers van de Chinese Volksrepubliek deze menonwaardige situatie aankaarten?

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Het is duidelijk dat de Vlaamse Regering deze ernstige schending van de mensenrechten, net zoals andere schendingen wereldwijd, ten zeerste veroordeelt.

Ik zal mijn diensten vragen dat ze, zoals bij de vorige Universal Periodic Review van China, voor België een specifieke aanbeveling laten formuleren over de heropvoedingskampen en de schending van de mensenrechten.

Wat de acties ten aanzien van China betreft – en het is niet nieuw wat ik zeg – kiezen we ervoor om de hefboom van de Europese Unie te gebruiken. Daar dienen ook de VN-fora voor.

De situatie van de Oeigoeren is door de Europese Unie al aangebracht tijdens de mensenrechtendialoog tussen de Europese Unie en China in juli 2018 en werd ook reeds besproken in de VN-Mensenrechtenraad. In november 2018 zal bovendien de Universal Periodic Review van China in deze Mensenrechtenraad plaatsvinden.

Mevrouw Mogherini zet deze kwestie geregeld op de agenda in de mensenrechtendialoog tussen de Europese Unie en China. Het is ook zo dat mevrouw Bachelet als nieuwe commissaris voor de mensenrechten bij de VN die onderdrukking heeft aangeklaagd in haar toespraak voor de Algemene Vergadering van de VN. Internationaal is dit dus een pijnpunt dat op de agenda blijft staan en geregeld wordt aangekaart.

Dit is de geijkte manier, voorzitter, waarop we hieromtrent altijd reageren, en ik denk dat we dit met z'n allen moeten blijven doen. Intra-Belgisch om te zorgen dat dit op de agenda komt van de Mensenrechtenraad op Europees vlak, maar mevrouw Mogherini moet op dit vlak niet worden gestimuleerd om dit te doen, want dit is al een hoofdaandachtspunt. En in de VN heeft mevrouw Bachelet dit tot een thema gemaakt in haar toespraak voor de Algemene Vergadering.

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Tine Soens (sp-a): Dank u voor uw antwoord, minister. In het rapport van Human Rights Watch staan een aantal aanbevelingen voor 'bezorgde overheden'. Een aantal daarvan haalde u al aan in uw antwoord, zoals het er publiekelijk en privaat bij de Chinese overheid tot op het hoogste niveau op aandringen om de 'Strike Hard'-campagne stop te zetten. Ik ben blij dat de Europese Unie zich daarachter schaart. Een tweede aanbeveling is om de bezorgdheid omtrent de situatie aan te kaarten bij de Human Rights Council van de Verenigde Naties. België zetelt daar momenteel inderdaad in. Het lijkt me dus goed om vanuit Vlaanderen onze minister van Buitenlands Zaken te vragen om dat daar effectief op de agenda te plaatsen. Tot slot vraagt Human Rights Watch om gepaste controlemechanismen op te leggen voor de export van technologieën die gebruikt kunnen worden om de basisrechten van de burgers daar te schenden. Ik vraag dus ook om extra aandachtig te zijn voor dualusegoederen met als land van eindgebruik China en om de situatie daar altijd in het achterhoofd te houden bij het al dan niet toestaan van een vergunning.

De voorzitter: De heer De Croo heeft het woord.

Herman De Croo (Open Vld): Voorzitter, ik gebruik deze gelegenheid om de aandacht te trekken van de minister-president en van ons allemaal op het feit dat wij binnenkort voor twee jaar een zetel zullen hebben in de Veiligheidsraad. We werden daarin gesteund door een aantal landen, en dat verhoogt zeker en vast het gewicht van België op het internationale forum. Ik denk dat de minister-president, in goede verstandhouding met de federale vertegenwoordigers, daar gebruik van kan maken.

China is een immens land met immense uitdagingen. Ik ben in mijn leven meerdere malen naar de Kaukasus gereisd. Ik weet dat daar een hele bevolkingsverschuiving aan de gang is, die van de Chinese grens bijna tot Turkije gaat. Ik oververeenvoudig misschien veel van die problemen. Het is een uitdagende en een gevaarlijke streek.

Tezelfdertijd is er ook een herbevolkingsimpact van de Han-Chinezen, bijvoorbeeld in Tibet, in de periode en de plaats waar we zijn. In Binnen-Mongolië, dat bezet is door de Chinezen, ga je van 3 miljoen naar 30 miljoen Chinezen. In Buiten-Mongolië, waar er een afscheiding is, heb je er 3 miljoen. Om maar te zeggen dat de impact van de bevolkingsstijging enorm is. Wij hebben altijd een zekere schuchterheid als wij praten over China, om een aantal redenen, zoals de enorme economische impact. Ik ben de volgende weken, van 5 tot 18 november, in Kinshasa in Congo en weet wat de impact is van China op de latifundia aldaar, om niet veel meer te zeggen – ik ben beleefd vandaag de dag.

We zullen toch een systeem moeten vinden, minister-president, om een aantal van die problemen bespreekbaar te maken, om een dialoog te houden, wetende dat dat ook een soort tijdbom kan worden. Ik geef maar een detail, maar het is een eigenaardig detail: het tekort aan vrouwen in China legt een enorme druk op de belendende landen. We zullen toch onze politiek, Europees en andere, moeten aanpassen, om niet in een confrontatiesysteem te leven, maar om te proberen daar ook de waarden die de onze zijn tot een zekere basis te maken van beschaving. Ik denk dat dat belangrijker is dan alle punctuele dingen, die ik ook steun, die wij proberen waar te maken.

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Ik ben het natuurlijk eens met wat collega Soens vraagt. Wij laten uiteraard geen vergunningen toe voor wapenleveringen aan China. Wat dual use betreft: dat moeten we inderdaad goed in het oog houden. Uw beschouwingen kloppen volledig. Maar ik neem aan dat u het ook met mij eens bent dat Vlaanderen op dat vlak niet eenzijdig, unilateraal een of andere harde sanctie kan nemen. Alleen de Europese Unie is daar een hefboom voor, en de VN. We merken echter dat dit tot nu toe geen effect heeft.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Karim Van Overmeire aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over het verdwijnen van de Gazette van Detroit – 98 (2018-2019)

Voorzitter: de heer Rik Daems

De voorzitter: De heer Van Overmeire heeft het woord.

Is dat een Vlaamse gazet?

Karim Van Overmeire (N-VA): Voorzitter, het gaat hier inderdaad om een Vlaamse gazet. Omdat u de vraag stelt, zal ik met veel plezier het verhaal van de Gazette van Detroit uit de doeken doen. Maar het begint met slecht nieuws: de Gazette van Detroit stopt ermee. We krijgen het bericht dat in december 2018 de boeken definitief gesloten worden. Daarmee komt er een einde aan een traditie van 104 jaar.

De krant werd in 1914 opgericht door een zekere Camiel Cools, een jongen die als 15-jarige uit Moorslede in West-Vlaanderen was vertrokken om dan in Amerika een meubelfabriek en later ook een drukkerij op te starten. In die periode waren er verschillende Vlaamse publicaties, zoals de Volksstem en de Gazette van Moline uit Illinois. In 1914 wordt dus die Gazette van Detroit opgestart, met als eerste publiek de duizenden Vlamingen die op dat moment in de autofabrieken in Detroit en omgeving werken en ook de duizenden Vlamingen die op tabaksplantages op boerderijen in Ontario in Canada werken.

In de eerste editie zegt die Camiel Cools over zijn Gazette, die eigenlijk een weekblad is: "Zij zal niet alleenlijk nieuws bevatten van Detroit en omstreken, maar ook van gansch België, en de sport liefhebbers zullen ook niet vergeten worden, in een woord zij zal iedereen zoeken te bevredigen." Als dat geen mooie opdracht is, dan weet ik het ook niet. *(Gelach. Opmerkingen)*

104 jaar lang heeft die Gazette dus geprobeerd om dat te doen. Om het even te schetsen, het was 13 augustus 1914. De Duitsers waren negen dagen eerder België binnengevallen. Al die Vlaamse immigranten waren natuurlijk zeer benieuwd naar nieuws van het thuisfront om te weten wat daar precies aan de hand was.

Hoe groot moeten we dat zien? Het hoogtepunt was eigenlijk in de jaren 50, er was toen een oplage van 10.000 exemplaren. Later zakt dat naar 4000 exemplaren in 1967, en 2000 in 1979. Met andere woorden: naarmate er geen nieuwe immigranten komen en de bestaande zich assimileren in de Amerikaanse samenleving, vermindert de interesse in dat blad. Dat leidt natuurlijk tot financiële moeilijkheden, alhoewel die financiële moeilijkheden blijkbaar nooit zijn weg geweest. Ik heb mij laten vertellen dat het blad in zijn hele bestaan nooit winstgevend is geweest. Dus 104 jaar lang heeft dit blad geteerd op inspanningen van

vrijwilligers en van mecenasen die met geld over de brug kwamen om dat initiatief toch in stand te houden.

In 2006 heeft de Vlaamse Regering een eenmalig bedrag van 12.500 euro ter beschikking gesteld. Er is ook aan fundraising gedaan. Dat liet toe om die publicatie – eerst wekelijks, daarna tweewekelijks – verder in stand te houden. Ik heb zelfs gelezen dat op een bepaald moment de Gazette werd uitgegeven met als redactielokalen de kelders van een rusthuis waar drie bejaarde dames van Vlaamse origine probeerden om het nieuws vanuit Vlaanderen bijeen te sprokkelen. Het is natuurlijk wat het is. Men heeft dan geprobeerd om de drukkosten niet meer te moeten betalen door digitaal te gaan. Dat is nog voor een stukje gelukt. In een artikel in Ons Erfdeel van 2004, wanneer de publicatie 90 jaar bestaat, is de grote vraag of de Gazette 100 jaar zal worden. Ze is uiteindelijk 104 jaar geworden. Dus eerst en vooral respect voor al die verschillende generaties die toch geprobeerd hebben om als vrijwilliger het contact met Vlaanderen in stand te houden.

Minister-president, mijn vraag is niet om vanuit Vlaanderen die publicatie op een artificiële manier in stand te houden. De zaken zijn wat ze zijn, geschiedenis evolueert, mensen emigreren, assimileren. Als er geen nieuwe generaties komen of als het contact met het thuisland op een heel andere manier gebeurt, dan is dat nu eenmaal zo.

Mijn vraag is vooral wat er zal gebeuren met het archief. Dat is natuurlijk veel meer dan een verzameling van alle publicaties sinds 1914. Dat archief, zo laat ik me vertellen, omvat ook heel veel brieven, artefacten, foto's die heel de geschiedenis van de Vlaamse emigratie naar de Midwest en naar Ontario, het zuiden van Canada, bij elkaar hebben gebracht. Het zou toch wel bijzonder jammer zijn als daar een stuk van onze geschiedenis, een stuk erfgoed verloren zou gaan.

Minister-president, zult u een initiatief nemen om de bewaring van het archief van de Gazette te verzekeren en het te digitaliseren, met de bedoeling om met dit archief, dat op dit moment ergens onder een plastic zeil ligt te wachten op wat er ooit mee gebeurt, toch iets te doen?

Zijn er plannen om de contacten tussen correspondenten van de Gazette en de abonnees op een of andere manier te behouden nu men stopt? Het zijn wel niet veel abonnees meer, maar er is toch nog een netwerk, er is nog wel een minimum aan interesse. Kan men die community nog bij elkaar houden of erop verder bouwen?

En ten slotte, over vier dagen is er een afscheidsfeest. Mogen we verwachten dat Vlaanderen hier, bijvoorbeeld via de algemeen afgevaardigde van de Vlaamse Regering, op zijn minst officieel vertegenwoordigd zal zijn? Ik zie dat de voorzitter al bereid is om naar Detroit af te reizen. (*Opmerkingen*)

De Vlaamse emigratie is op zich niet zo groot, je wordt niet in talloze landen met die vraag geconfronteerd. Het verhaal van die Vlamingen in de Midwest, het verhaal van de Gazette van Detroit is toch iets heel specifiek, en ik vind dat je dat vanuit Vlaanderen niet zomaar kunt laten wegdeemsteren en er geen enkele belangstelling voor kunt tonen.

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Collega, u hebt op de juiste manier de situatie van de Gazette van Detroit geschetst. Aanvankelijk was het een weekblad, dan tweewekelijks en finaal een maandelijks blad. Ik heb inderdaad in 2006 steun gegeven ter waarde van 12.500 euro omdat toen de laatste reddingsoperaties ondernomen werden. Maar er zijn te weinig mensen van de derde en vierde generatie die Nederlands lezen. Het papieren model is natuurlijk ook

voorbijgestreefd. Ik herinner me bovendien dat ze op een bepaald moment drie redactrices hadden die elk op zich bijna even oud waren als de krant zelf, het waren drie dames van in de 90 jaar die de Gazette van Detroit maakten.

Maar aan Vlaamse kant was er een fenomeen. U kent allemaal de journaliste en correspondent Paula Marx, die er nog altijd is. Zij is de fameuze dame die met toenmalig advocaat John Bultinck naar Straatsburg getrokken is om zich te verzetten tegen de Belgische wetgeving die haar verplichtte om als ongehuwde moeder haar kind te erkennen. Ze zei: 'Ik moet dat kind niet erkennen, dat is mijn kind.' Ze heeft toen een famous proces gewonnen in Straatsburg, wat ertoe geleid heeft dat die eis verviel. Ik heb dit arrest als advocaat trouwens ook vaak gebruikt.

Paula Marckx is op zich een fenomeen. Voorzitter, als u naar Detroit gaat, kunt u haar misschien meenemen. Ze zoekt nieuwe uitdagingen nu ze geen correspondent meer is, heb ik gelezen. Ze is ook pilote. Maar dit geheel terzijde.

Het archief bevat inderdaad bijzonder waardevolle informatie, onder meer over de migratie van Vlamingen naar de VS. Ik wil er wel op wijzen dat de Gazette van Detroit haar archief niet in eigen beheer heeft, maar dat dit eigendom is van de Genealogical Society of Flemish Americans. Deze vzw is voor zover ik weet nog altijd financieel gezond en zet haar werking gewoon verder. De stopzetting van de uitgave van de Gazette van Detroit zou op zich geen invloed mogen hebben op het verder bestaan en in stand houden van het archief. Op de website van de Genealogical Society of Flemish Americans kun je zien dat de vzw momenteel bezig is met het digitaliseren van elke pagina van de vroegere uitgaven van de Gazette.

Mijn administratie is in gesprek met zowel de Gazette van Detroit als de Genealogical Society of Flemish Americans om beide organisaties te ondersteunen. We gaan waarschijnlijk 2500 dollar verstrekken. Dat zal volstaan om een aantal apparaten te kopen die nodig zijn in het kader van die verdere digitalisering, zoals computer, scanner, harde schijven en dergelijke meer. We denken ook na over de digitale ontsluiting van dat archief. We denken na over het vrijmaken van een budget voor een professionele onderzoeker of archivaris om het archief niet alleen te laten digitaliseren maar ook te laten ontsluiten. Het archief zou bijvoorbeeld interessant raadpleegbaar kunnen zijn in het Red Star Line Museum omdat er natuurlijk heel veel banden zijn. U weet dat Red Star Line exact hetzelfde doet als wat op Ellis Island gebeurt: als je daar toekomt, kan je de naam van je familie intikken en zien welke van je voorouders daarnaartoe gegaan zijn. Het Red Star Line Museum doet het omgekeerde met de vele tienduizenden mensen die op die manier naar de States getrokken zijn. Het zou volgens mij een meerwaarde kunnen zijn.

Het zou ook niet slecht zijn als daar eens academisch onderzoek op zou gebeuren, een thesis of een doctoraalscriptie, omdat het toch een bijzonder verhaal met een geschiedenis van meer dan honderd jaar is. Men kan ook kijken of er samenwerking kan zijn met Amerikaanse en Vlaamse kennisinstellingen met het oog op ontsluiting.

Ik vraag mijn diensten om in dialoog te gaan met de Gazette van Detroit om de contactgegevens van de abonnees, met hun toestemming uiteraard, op te vragen en te incorporeren in het databestand van onze Algemene Afvaardiging in de VS. Zo kunnen we mensen op de hoogte houden van het nieuws uit Vlaanderen. We gaan ook de mogelijkheid bekijken om een gezamenlijke mailing te organiseren vanuit de Gazette van Detroit en onze Algemene Afvaardiging in de VS om abonnees op de hoogte te brengen van alternatieve nieuwsbronnen. Ik denk hierbij aan Flanders Today, Flanders News en verscheidene andere relevante socialemediakanalen.

Er komt een afscheidsfeest, waarop de Algemene Afvaardiging van de Vlaamse Regering in de VS zal vertegenwoordigd zijn. De Gazette vraagt ook een kleine

bijdrage van 2500 dollar om dat afscheidsfeest mee te kunnen ondersteunen en we gaan dat positief bekijken.

De voorzitter: De heer Van Overmeire heeft het woord.

Karim Van Overmeire (N-VA): Minister-president, ik dank u voor het antwoord en voor de elementen die u aanreikt. Ik ben blij dat de Vlaamse Regering vertegenwoordigd zal zijn op dat afscheidsfeest en dat men op de vragen die ik stel, positief reageert. Het mag dan wel het einde zijn van de Gazette, maar ik neem mij voor om, met de informatie die ik nu krijg van de minister-president, daar ook in de toekomst op terug te komen om eens te zien welke opvolging dat krijgt.

Ik had ook nog andere dossiers. U zult zich nog herinneren dat er een initiatief was in Wisconsin waar men ook een Belgian Heritage Center oprichtte, veel kleiner van schaal, zonder specifieke personen te vermelden. Ik weet niet of het ligt bij de vertegenwoordiging, bij de administratie, maar heel veel interesse was er niet om met die mensen ter plaatse contact te hebben. Als dat nu anders is, is dat veel beter. Maar ik zal het in elk geval verder blijven opvolgen. Ik vind dat daar een opdracht zit voor onze vertegenwoordiging daar. Dat is een beetje weg van het grote New York. Het zijn dikwijls heel eenvoudige mensen in soms heel rurale gebieden. Maar als je een Vlaamse vertegenwoordiging in de Verenigde Staten hebt, is contact met mensen die daar zelf om vragen, het minimum minimorum.

Ik ben heel blij met uw antwoord, minister-president. Zoals gezegd, neem ik mij voor om daar op een later moment op terug te komen.

De voorzitter: De heer De Croo heeft het woord.

Herman De Croo (Open Vld): Voorzitter, ik ben wellicht een van de weinigen die de Gazette van Detroit in handen hebben gehad. Ik was in 1961-1962 'teaching assistant' aan de Law Faculty van de universiteit van Chicago. Daar heeft men mij gezegd dat er een Nederlandstalige, Vlaamse 'gazet' bestond. Ik heb mij geabonneerd. Tot mijn grote verbazing las ik een soort archaïsch Nederlands, ook gemengd met Engelse teksten. Het was boeiend om nieuws te lezen van bij ons in een uitgave die in Detroit werd gepubliceerd.

Het was een zeer eigenaardig formaat, dat herinner ik me nog altijd. Wellicht heb ik nog enkele exemplaren thuis liggen. Wat me heeft getroffen, was dat het nieuws van hier, uit de Denderstreek of Antwerpen of Limburg, in een andere taal was dan de taal die men daar gewoonlijk gebruikt. We zijn taalrijk in Vlaanderen.

Het idee om dat archief te redden, vind ik boeiend. Daar wil ik u van harte in steunen, minister-president. Het is niet het eerste inwijkelingsblad dat de Verenigde Staten uitgeven. Er zijn mensen die al veertig jaar in New York wonen en geen woord Engels praten, omdat ze Chinees of een andere taal spreken. Ze hebben ook publicaties in die taal.

Het patrimonium daar bewaren, is een prachtig initiatief. Als ik die kranten nog terugvind, bezorg ik ze met veel plezier.

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

Bart Caron (Groen): De Gazette van Detroit is een heel mooi voorbeeld van hoe migratie en diversiteit van gemeenschappen in een samenleving eerst uit hun eigen verleden, achtergrond en context putten, zich dan met elkaar versterken om zich te ontwikkelen, om dan later te integreren, eventueel te assimileren. Mijnheer Van Overmeire, u gebruikt het woord assimileren, maar dat doe ik in deze context niet graag.

Wij treuren altijd een beetje als zo'n initiatief verdwijnt. Anders gezegd, wij betreuren dat in Amerika ook een beetje Vlaams karakter verdwijnt, dat die gemeenschap van Vlamingen daar een stukje van haar culturele identiteit en achtergrond gaat opgeven. Dat is het verlies van die Gazette.

Dat moge een mooi beeld zijn om in de toekomst te kijken naar hoe andere culturele gemeenschappen zich bij ons in Vlaanderen gedragen, en hoeveel tijd en instrumenten ze nodig hebben om zich met de lokale gemeenschap te verbinden, en tegelijk ook nog een aantal verbanden met hun originele wortels te behouden. Dat is een heel mooi beeld. Laat ons daar vooral een les uit trekken over hoe wij met anderstalige bladen van andere etnisch-culturele gemeenschappen bij ons omgaan, niet alleen vandaag in de zin van levend materiaal, maar ook in de zin van cultureel erfgoed.

Mijnheer Van Overmeire, uw pleidooi om voor het archief te zorgen, kan ik alleen maar delen. De suggestie van de minister-president om een link te maken met de Red Star Line is absoluut ook zeer interessant. Zo zie je dat onze culturele achtergrond en identiteit nooit helemaal verdwijnen, of je nu een West-Vlaming uit Moorslede bent, of een burger uit Aalst. Waar we ook vandaan komen, we hebben verschillen en gelijkenissen met elkaar. Ik hoop dan ook dat onze Vlaamse musea – ik maak nu even de sprong naar hier –, dat ons eigen cultureel erfgoed in de toekomst ook kan worden verrijkt met het erfgoed van onze diversiteit aan etnisch-culturele gemeenschappen die bij ons zijn komen wonen. Dat is wat de Amerikanen wel kunnen. Ze kunnen heel diverse gemeenschappen integreren die tegelijk Vlaming zijn en Amerikaan worden.

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Mijnheer Caron, ik weet niet of de integratie van alle bevolkingsgroepen in de VS zo goed is gelukt. Er zijn er bij wie dat heel goed is gelukt, maar er zijn er ook waar segregatie bestaat en waar het wat minder goed gaat.

Dit debat voeren we hier nu niet. Ik begrijp dat iedereen zegt dat het een stuk Vlaamse geschiedenis is, een stuk erfgoed. Ik was niet zoals collega De Croo betrokken bij de oprichting van het blad. *(Gelach)*

Mijnheer De Croo, ik ben heel dankbaar dat u in uw grote archief zult kijken of u nog een paar exemplaren vindt. Het was inderdaad in een archaïsch Nederlands. Toen ik het blad leerde kennen, was het al taalgemengd. Men moest al heel veel artikels in het Engels publiceren omdat de zoveelste generatie gewoon niet meer in staat was om Nederlands te lezen.

Mijnheer Van Overmeire, ik weet dat u zeer vasthoudend bent en dit dossier zult blijven opvolgen. Ik ga wat u aankaart met betrekking tot het dossier van Wisconsin, opvragen, want het is mij niet bekend.

Heel die expatgemeenschap wordt door onze diplomaten wel bediend en opgevolgd. Dat is gemengd. De Gazette van Detroit was echt voor mensen die emigreerden, die daar gingen wonen. Nu hebben wij overal in de wereld een dubbele populatie. Er zijn mensen die daar definitief wonen, waarvan de tweede of de derde generatie vaak geen Nederlands meer spreekt. Ik ken ook veel andere voorbeelden van ouders die er wel voor zorgen dat hun kinderen Nederlands leren. Er zijn ook heel veel tijdelijke expats, die daar enkele jaren wonen om te studeren of voor werk- of diplomatieke omstandigheden. Dat is een heel andere groep die we nu bedienen met de moderne middelen die ter beschikking staan, zoals het internet en andere digitale manieren.

Karim Van Overmeire (N-VA): Minister-president, ik wil u nog eens bedanken dat u bevestigt dat u dit verder zult opvolgen.

Mijnheer Caron, u snijdt natuurlijk een nieuw en heel ander debat aan. De Vlamingen die naar Amerika en Canada zijn geëmigreerd, zijn misschien wel het typevoorbeeld van immigranten die zich aanpassen aan hun nieuwe omgeving. Het feit dat de Gazette nu verdwijnt, is daar een voorbeeld van. Voor ons is dat jammer, maar het is ook een normale, logische evolutie.

Ik weet niet of de gemeenschappen waar u naar verwijst... Ook daar is het heel divers, en zelfs verschillend van streek tot streek en van stad tot stad. Ik weet niet of we daar te maken hebben met een langzaam verlies van identiteit, of veeleer met een zich terugplooiën op zichzelf, een fenomeen dat steeds sterker wordt in sommige gemeenschappen en op sommige plaatsen. Dat debat moet op een andere plaats worden gevoerd en niet in de commissie Buitenlands Beleid, hoewel ik daar altijd toe bereid ben.

Voorts vind ik het Red Star Line museum een schitterend initiatief, maar het zou ook fijn dat er aan de overkant van de oceaan, op Ellis Island, nog iets terug te vinden is van het verhaal dat we hier in Antwerpen vertellen. Het is logisch dat je daar over Vlaanderen bijzonder weinig terugvindt, dat we daar minder aan bod komen, want de Vlaamse integratie was in aantallen niet zo groot, zeker in vergelijking met de miljoenen Ieren, Duitsers enzoverder, maar het zou toch goed zijn dat we hier en daar nog een aantal herinneringen aan dat immigratieverhaal vinden.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Karl Vanlouwe aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over het verslag van de Europese taskforce subsidiariteit – 108 (2018-2019)

Voorzitter: de heer Rik Daems

De voorzitter: De heer Vanlouwe heeft het woord.

Karl Vanlouwe (N-VA): Minister-president, op 10 juli 2018, enkele maanden geleden, verscheen het verslag van de zogenaamde taskforce inzake subsidiariteit, evenredigheid en minder en efficiënter optreden. Het is een verslag van een veertigtal bladzijden, met ook heel wat bijlagen, dat zeker ons, maar ook u moet interesseren en dat bijzonder interessant is voor onze werking als Vlaams Parlement en als Vlaamse deelstaat.

Deze taskforce werd vorig jaar opgericht onder het voorzitterschap van Frans Timmermans, de eerste vicevoorzitter van de Europese Commissie, die u wel bekend is: we hebben reeds de eer gehad om in de plenaire vergadering van het Vlaams Parlement met hem in debat te treden. De overige leden zijn vertegenwoordigers van het Comité van de Regio's enerzijds en van de lidstaatparlementen, van de zogenaamde COSAC (Conferentie van in Europese zaken gespecialiseerde commissies van nationale parlementen) anderzijds. Het is wel een beetje jammer dat ook het Europees Parlement gevraagd werd tot die taskforce toe te treden, om een inbreng te hebben, maar dat het beslist heeft niet deel te nemen aan die taskforce.

Minister-president, ik neem aan dat u en – hopelijk – ook verschillende leden van deze commissie dit rapport gelezen hebben. Het verslag bevat negen heel concrete aanbevelingen met betrekking tot het subsidiariteits- en evenredigheidsprincipe

aan de nationale parlementen, aan de nationale, regionale en lokale overheden, aan het Europees Parlement, maar ook aan de Raad, het Europees Comité van de Regio's en de Europese Commissie. Het zijn dus aanbevelingen die effectief gericht zijn aan lidstaat- en deelstaatarlementen, maar toch ook wel aan lidstaten, deelstaten en regio's op zich. Het gaat, nogmaals, om aanbevelingen met betrekking tot het subsidiariteits- en evenredigheidsprincipe. In slechts een van de negen aanbevelingen wordt er geen verwijzing gemaakt naar regionale overheden en parlementen.

Ik zal de negen aanbevelingen niet overlopen. Wat me wel enorm opvalt, is dat het verslag ingaat op vraagstukken die bij de oprichting van de taskforce aan de orde gesteld zijn. Een daarvan was: hoe kunnen we het subsidiariteits- en evenredigheidsbeginsel binnen de EU-instellingen beter toepassen? Een andere was: hoe kunnen we regionale en lokale autoriteiten en nationale parlementen beter bij de beleidsvorming en -uitvoering betrekken? Ten slotte was er ook de vraag of er beleidsdomeinen zijn waarin de bevoegdheden weer aan de lidstaten kunnen worden overgedragen?

Dat laatste punt is toch wel een interessante oefening. Toen ik het rapport, de persberichten en de analyses er echter op naslas, was ik toch wel verwonderd dat de taskforce ervan uitgaat dat er voor al deze activiteiten sprake is van een toegevoegde waarde voor de EU en dat er dus geen bevoegdheden of beleidsdomeinen geheel of gedeeltelijk terugverwezen moeten worden naar de lidstaten. In dat punt zie ik enigszins een tegenstelling met een van de voorstellen, met name om een kader of een soort van vragenlijst te creëren, waarin de eerste vraag is of de EU wel kan optreden.

Ik zie dus wel enige tegenstrijdigheid in de taskforce, maar persoonlijk vind ik het wel een goede oefening, die we hier in het parlement moeten uitvoeren.

Minister-president, wat is nu uw algemene reactie op het rapport-Timmermans met betrekking tot subsidiariteit, meer bepaald op de negen heel specifieke aanbevelingen, onder andere over termijnen, over de modelvragen, over het beleidskader, over de zogenaamde beoordelingstabel, de vragenlijst dus die zou worden voorgelegd? Past dit verslag ook in de EU-visienota die u een kleine twee jaar geleden hebt voorgesteld en die wordt gedragen door de Vlaamse Regering? Was de Vlaamse Regering ook betrokken bij deze taskforce? Werd er input gevraagd? Werden de aanbevelingen officieel overgemaakt? Is er ten slotte contact geweest over dit verslag?

Ik kijk uit naar uw antwoorden.

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Collega Vanlouwe, ik verwelkom het verslag van de taskforce. U refereert aan de Vlaamse visienota en u weet dat wij daarin veel belang gehecht hebben aan subsidiariteit. Wij zijn het ook met Commissievoorzitter Juncker eens dat de EU zich groots moet tonen in het grote en bescheiden in het kleine. De nadruk moet liggen op focus, meerwaarde, impact en efficiëntie.

De Europese Unie moet, om haar legitimiteit aan te tonen en te bewaren, van onderuit opgebouwd worden. Ze moet verbinding zoeken met de mensen en de meerwaarde van haar optreden aantonen. Voor ons staan daarbij de beginselen van subsidiariteit, proportionaliteit, verantwoordelijkheid en solidariteit voorop. Dat zijn de leidraden bij de uitoefening van de gedeelde bevoegdheden.

Wij zijn ook van mening dat de Europese Unie nood heeft aan betere, transparante en meer afdwingbare regelgeving, maar regelgeving die voorspelbaar en

intelligent is. Het betere regelgevingspakket van de huidige Commissie is daarbij een stap vooruit. Het maakt het toch wel complexe EU-wetgevingsproces transparanter en leidt tot grotere participatie van anderen uit. De Commissie heeft op dat vlak vooruitgang geboekt. In de uitvoering van haar begroting moet de Commissie zelf streven naar een betere en meer resultaatgerichte besteding van de middelen.

Bijkomend is er nood aan verdere vereenvoudiging in de uitvoering van het beheer van de Europese fondsen. Dat is een beetje de lijn van het Vlaamse regeerakkoord: meer vertrouwen geven aan de lidstaten en aan de eindgebruikers van de fondsen. Er is nood aan efficiëntie en een heldere institutionele structuur, niet alleen om sneller en daadkrachtiger te kunnen handelen, maar ook om de fameuze kloof met de burger te dichten.

Ik wil benadrukken dat het de parlementen zijn die bevoegd zijn voor de subsidiariteitstoets. De parlementen van de lidstaten en de deelstaatparlementen van Europa kunnen het subsidiariteitsprincipe hanteren om de Europese regelgeving te toetsen. Het is dus aan de parlementen om na te gaan of de EU-regels beantwoorden aan het principe van beslissingen nemen op het juiste niveau. Het is aan de parlementen om daar eventueel bezwaar tegen aan te tekenen.

Omdat dat altijd complexe aangelegenheden zijn, maken mijn diensten al een hele tijd, ten behoeve van het parlement, een eerste subsidiariteitstoets, zodat de basis gelegd is voor eventuele verdere aanpak door het parlement. Volgens mijn informatie heeft het Vlaams Parlement sinds het allereerste advies van 2013, over de richtlijn maritieme ruimtelijke ordening, nooit nog een verdere subsidiariteitstoets gedaan.

Ik verwelkom de aanbevelingen die betrekking hebben op een versterkte betrokkenheid van het deelstaat- en regionaal niveau. Ik verwijs opnieuw naar onze visienota op de toekomst van de EU, waarin we zeggen dat de EU rekening moet houden met de meerlagige bestuurscontext in de Europese Unie. Voor ons zijn daarbij een aantal elementen belangrijk. Wij vinden dat de EU vandaag nog onvoldoende rekening houdt met de rol van de deelstaten met wetgevende bevoegdheden. Om een antwoord te bieden aan die meerlagige bestuurscontext moet de EU gedurende de hele beleidscyclus actief en structureel deelstaten en regio's met wetgevende bevoegdheden betrekken voor die domeinen waarvoor die deelstaten met wetgevende bevoegdheid bevoegd zijn. Wanneer nuttig dienen de EU-instellingen ook te gepasten tijde de dialoog aan te gaan met vertegenwoordigers van de deelstaten.

De Unie moet de uitwisseling van goede beleidspraktijken bevorderen. Net bij die overheden zitten vaak de structurele hefboomen om tot de juiste en gepaste hervormingen te komen en om tot duurzame investeringen te kunnen komen.

De EU moet rekening houden met territoriale en institutionele verschillen tussen en binnen de lidstaten en daarbij een gepast beleid uitstippelen. U weet dat wij bij het Europees semester telkens opnieuw aan de Europese Commissie vragen om nog meer data te geven en hun aanbevelingen nog meer gericht op de Vlaamse bevoegdheden te doen. Het is zinloos om een aantal data op Belgisch niveau te verstrekken als het een volledige bevoegdheid op Vlaams niveau is. Wij vragen om de aanbevelingen op Vlaams niveau te richten, waarop wij dan ook een antwoord geven. De OESO is daar eigenlijk een voortrekker in, meer dan de Europese Commissie.

De Europese Commissie moet de lidstaten er ook meer toe aanzetten om de landenspecifieke aanbevelingen op te volgen en de nationale hervormingsprogramma's uit te voeren, ook op deelstaatniveau. Een grotere band tussen de operationele programmatie van de cohesie- en structuurfondsen enerzijds en de

tenuitvoerlegging van de landenspecifieke aanbevelingen anderzijds kan daartoe bijdragen.

Deelstaten met wetgevende bevoegdheden dienen volgens Vlaanderen, net zoals lidstaten, rechtstreekse toegang te krijgen tot het Hof van Justitie, zonder dat zij een rechtstreeks individueel belang moeten aantonen. Wij vinden dat de deelstaten lid moeten kunnen zijn van de raad van bestuur van de Europese Investeringsbank.

Het verslag komt tegemoet aan een aantal belangrijke standpunten van de Vlaamse Regering daaromtrent. De volgende passages komen in mindere of meerdere mate aan bod in de visienota van de Vlaamse Regering op de toekomst van de EU: de meerwaarde van het EU-optreden moet steeds worden aangetoond; proportionaliteits-, subsidiariteits- en verantwoordelijkheidsbeginsel spelen zeker bij de beoefening van gedeelde bevoegdheden; deelstaten en regio's met wetgevende bevoegdheden moeten actief en structureel betrokken worden gedurende de hele beleidscyclus; uitwisseling van goede beleidspraktijken moet op het niveau van overheidsniveaus met wetgevende bevoegdheden – lidstaten, en dus in voorkomend geval ook deelstaten; het belang om bevoegde parlementen – de lidstaat en/of de deelstaat – meer over het EU-beleid te laten debatteren, wat dit parlement toch op zeer actieve wijze doet; systematische dialoog tussen de Europese Commissarissen en de lidstaten en deelstaten, wat onder de Commissie-Juncker toch goed behartigd is, getuige daarvan de ontmoetingen met Commissieleden van de EU, zowel in de commissie als in de plenaire vergadering.

Ik ben dus blij met de actieve invulling van de subsidiariteits- en proportionaliteitstoets waar de taskforce voor pleit. Ook de nieuw voorgestelde modeltabel om tot een gemeenschappelijke beoordeling te komen door alle parlementen in de EU, zal daar volgens mij toe bijdragen.

Aan de andere kant zie ik een aantal zaken uit onze visienota niet terugkomen in het rapport van de taskforce. Ik denk bijvoorbeeld aan de rechtstreekse toegang van de deelstaten met wetgevende bevoegdheden tot het Hof van Justitie, zonder een rechtstreeks individueel belang te moeten aanvoeren.

De Vlaamse Regering volgde de werkzaamheden van de taskforce van nabij op en maakte via diverse kanalen haar visie duidelijk.

Na overleg met mijn Baskische collega, Iñigo Urkullu, hebben we onder leiding van de Lehendakari het initiatief genomen om samen met een aantal deelstaten met wetgevende bevoegdheden in de Europese Unie een verklaring met voorstellen op te stellen die we hebben bezorgd aan Frans Timmermans, voorzitter van de taskforce. Naast Vlaanderen ondertekenden Baskenland, het Brusselsse Hoofdstedelijke Gewest, Navarra, Piemonte, Salzburg en Wales die verklaring.

In lijn met onze EU-visienota bezorgde ik een brief aan de voorzitter van de taskforce, met daarin een aantal belangrijke aandachtspunten. Voorts heb ik hem een recente studie bezorgd van het Departement Kanselarij en Bestuur tot ontwikkeling van een Vlaamse subsidiariteitstoets.

De Europese Commissie kondigde volgende vervolgstappen aan. Eén, president Juncker heeft aangekondigd het verslag van de taskforce te zullen bestuderen en te zorgen voor een passende follow-up. Twee, de Europese Commissie bereidt alvast een nieuwe mededeling voor die gericht is op verdere verbetering van subsidiariteit, evenredigheid en betere regelgeving in de dagelijkse werking van de Unie. Drie, twee belangrijke evenementen zullen bijdragen aan de reflectie over de opvolging van de aanbevelingen van de taskforce. Ten eerste, het Oostenrijkse

voorzitterschap van de EU zal in november een conferentie over subsidiariteit organiseren in Bregenz, die een gelegenheid zal bieden om het rapport van de taskforce verder te bespreken en na te denken over de wijze waarop aanbevelingen kunnen worden gedaan. Ten tweede, in maart 2019 zal de Europese Top van regio's en steden een verdere gelegenheid bieden om de aanbevelingen van de taskforce te bespreken.

Collega's, ik ben blij dat het parlementair samenwerkingsakkoord betreffende de uitoefening van de bevoegdheden die door de EU-verdragen aan de nationale parlementen is toebedeeld, eindelijk in het Staatsblad werd gepubliceerd, op 17 juli 2018. In uitvoering van de Verklaring 51 bij het Verdrag van Lissabon ben ik daar heel blij om. U weet dat ik in 2004 daar echt het been heb stijf gehouden en er toen voor heb gezorgd dat die verklaring is toegevoegd aan het Verdrag van Lissabon.

Ik ben ervan overtuigd dat dit samenwerkingsakkoord de nodige hefboomen biedt aan het parlement om binnen de Unie – en in samenwerking met de andere parlementen – een van onderen uit gedragen en actieve invulling te geven aan het subsidiariteitsprincipe. Maar het is aan het parlement om daarmee om te gaan. We kunnen alleen op dat vlak de voorwaarden creëren. Ik stel vast dat dit sinds 2013 niet meer is gebeurd.

De voorzitter: De heer Vanlouwe heeft het woord.

Karl Vanlouwe (N-VA): Minister, ik dank u voor uw zeer omstandig antwoord. Het klopt inderdaad dat wij als Vlaams Parlement daarin ook onze verantwoordelijkheid moeten nemen. Natuurlijk zijn we niet het enige deelstaatsparlement in dit land. Het is een goede zaak dat er nu eindelijk een interparlementair werkingsakkoord is goedgekeurd. Maar we kunnen natuurlijk niet om het feit heen dat het nog altijd bijzonder complex is, dat er nog altijd heel stringente termijnen zijn.

Binnen de acht weken een subsidiariteits- of proportionaliteitsadvies over toch wel ingewikkelde Europese ontwerpregelgeving die op ons af komt, binnen de acht weken een parlementair proces doorlopen: u weet zeer goed dat dat bijzonder moeilijk is. Het is dan ook een van de aanbevelingen om creatief om te gaan met die acht weken. Daarbij wordt in de tweede of derde aanbeveling zelfs de suggestie gedaan om de termijn van acht weken uit te breiden naar twaalf weken.

Maar ik erken inderdaad dat wij als commissie, als Vlaams Parlement daarin een verantwoordelijkheid te dragen hebben. We hebben hierover al vaker gesproken. We zijn zelf op zoek naar een werkwijze om die Europese regelgeving hier te kunnen bespreken en te zien of er inderdaad subsidiariteits- en proportionaliteitsadviezen zouden kunnen worden gegeven. Evengoed is er het aspect van een politieke dialoog, het rechtstreeks in contact gaan met de Europese instellingen.

Minister-president, u hebt inderdaad ook verwezen naar Verklaring 51. Het Vlaams Parlement is bijna geen deelstaatsparlement. Wij zijn, zoals het staat in Verklaring 51 bij het Verdrag van Lissabon – dat bindt natuurlijk enkel ons – een component van het nationale parlement. Wij staan op hetzelfde niveau. Er is geen ondergeschiktheid. In uitvoering daarvan werd dat interparlementair samenwerkingsakkoord afgesloten met stemafspraken en een verdeling van gewicht. We moeten daarvan gebruikmaken. Maar dat wil ook zeggen dat andere deelstaten en ook het federale parlement hun verantwoordelijkheid hebben. Maar dat wil niet zeggen dat wij onze verantwoordelijkheid desbetreffend moeten ontwijken.

We kunnen inderdaad rekening houden met verschillende aanbevelingen en adviezen die u geeft in uitvoering van dat rapport van de taskforce. Heel

belangrijk hierbij zijn de territoriale verschillen die er bestaan in ons land, maar ook in andere landen. Zoals u hebt aangehaald, zitten we nog altijd in dat Europees semester op basis van gemiddelden die per lidstaat gelden, aanbevelingen die eigenlijk gebaseerd zijn op cijfers, gemiddelden in een land, en gebaseerd op verschillende cijfers tussen regio's en deelstaten. Daardoor wordt er een vertekend beeld gegeven aan de Europese Commissie en formuleert de Europese Commissie misschien niet de juiste aanbevelingen.

Een kleine twee jaar geleden keurden we hier onze resolutie goed met betrekking tot regiospecifieke aanbevelingen, zoals de OESO inderdaad doet. Maar ik hoop dat u vanuit de geregelde contacten die u zelf hebt met de Europese Commissie – en we hebben inderdaad al meerdere Europese commissarissen gehad, en het is ook meermaals aangehaald ten aanzien van de Europese commissaris – rekening houdt met de verschillen die er bestaan tussen regio's en met regiospecifieke aanbevelingen werkt.

Het is in het belang van regio's dat er correcte aanbevelingen worden gegeven aan regio's voor de bevoegdheden die dan toch gedecentraliseerd zijn.

Minister-president, ik denk ook dat het nuttig is dat wij hierover verder nadenken en een werkwijze kunnen afspreken waardoor wij de subsidiariteit en proportionaliteit kunnen bevorderen, maar tegelijkertijd ook de politieke dialoog kunnen aangaan. Dat zal moeten gebeuren met andere deelstaten en met de federale component in dit geheel.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Ward Kennes aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de ongebruikte middelen van de Europese structuur- en investeringsfondsen waarin het meerjarig financieel kader (2014-2020) voorziet – 77 (2018-2019)

Voorzitter: de heer Rik Daems

De voorzitter: De heer Kennes heeft het woord.

Ward Kennes (CD&V): Minister-president, begin oktober keurde de Europese Rekenkamer de jaarrekening 2017 van de Europese Unie goed. Uit het verslag bleek dat de Europese lidstaten er niet in slagen om alle middelen van de Europese Fonds voor Strategische Investerings (EFSI) goed te besteden. Zo zou er nog niet minder dan 267,3 miljard euro uit het Meerjarig Financieel Kader (MFK) 2014-2020 en zelfs deels uit dat van 2007-2013 onbestede op de plank liggen. Dat zijn middelen die vooral ingezet kunnen worden voor werkloosheidsbestrijding, scholing, regionale en plattelandsontwikkeling en duurzame visserij.

Voor de recent toegetreden landen uit het oosten van Europa krijgen de hun toebedeelde middelen niet gependeld, met als koploper Polen, dat nog 33 miljard euro ter beschikking heeft. Maar ook Italië en Spanje, met respectievelijk 20 miljard euro en 17 miljard euro, moeten niet onderdoen voor wat betreft het niet-opnemen van de voorziene middelen.

Volgens de Europese gegevens heeft België einde 2017 nog voor 1,117 miljard euro aan niet-afgewikkelde vastleggingen binnen het MFK 2014-2020 te goed. Dit stemt in 2017 overeen met 0,49 procent van de overheidsuitgaven. In 2017 werd er slechts voor 117 miljoen euro middelen effectief opgenomen door lidstaat België.

Volgens de Europese Rekenkamer is dit te wijten aan de complexe regels rond de EU-subsidies waarmee de lidstaten geen raad weten, en aan de verplichte eigen bijdrage, minimaal de helft van de investeringen, die sommige lidstaten niet ter beschikking kunnen stellen.

Dit resulteert in een absorptie van slechts 16,4 procent van de voorziene middelen in 2017. Dat is toch een zeer laag cijfer. Daarom pleit de Europese Rekenkamer ervoor om dit systeem stop te zetten, met het risico dat vooral de armere en economisch minder ontwikkelde landen binnen de EU getroffen zullen worden. Dat is een discussie die vooral op Europees niveau zal moeten worden gevoerd.

Minister-president, specifiek met betrekking tot Vlaanderen had ik graag enkele zaken van u vernomen.

Kunt u verduidelijken hoeveel van de niet-afgewikkelde vastleggingen voor België aan Vlaanderen toekomen? Welk percentage vertegenwoordigt dit in het geheel van de Vlaamse overheidsuitgaven in 2017?

Kunt u aangeven welke bestedingen voor Vlaanderen nog gepland staan voor het einde van het huidige MFK tot 2020? Wat zijn de redenen waarom deze middelen tot op heden nog niet konden worden aangewend?

In 2017 werd 177 miljoen euro aan België vanuit de EFSI betaald. Hoeveel van deze middelen kwamen aan Vlaanderen toe? Voor welke projecten waren ze bestemd?

Deelt u de verklaring over de oorzaken van het onvoldoende aanwenden van de voorziene Europese middelen? Zo ja, welke stappen kunnen er volgens u gezet worden om tot een snellere en efficiëntere aanwending te komen?

Wat zal er gebeuren met de budgetten die aan het einde van de periode niet besteed zijn?

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Deze vraag laat toe om wat tekst en uitleg te geven naar aanleiding van het verschijnen van het rapport van het Europese Rekenhof.

Vlaanderen is sinds de derde staatshervorming bevoegd voor het cohesiebeleid. Lidstaten moeten in een partnerovereenkomst aangeven hoe zij de middelen uit de Europese structuur- en investeringsfondsen (ESIF of ESI-fondsen) inzetten die voor de periode 2014-2020 beschikbaar zijn.

Voor ons land gaat het om de volgende fondsen: het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO), het Europees Sociaal fonds (ESF), het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO) en het Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij (EFMVZ).

De totale beschikbare middelen voor de Belgische ESI-fondsen voor de periode 2014-2020 bedroegen bij aanvang van de periode afgerond 2,6 miljard euro. Hiervan was afgerond 897 miljoen euro voor Vlaanderen, verdeeld over: 339,9 miljoen euro vanuit het ESF, 287,8 miljoen euro vanuit het ELFPO, 173,6 miljoen euro vanuit het EFRO en 41,7 miljoen euro vanuit het EFMVZ. De totale beschikbare middelen zijn verdeeld over zeven jaartranches over de periode 2014-2020.

Wanneer de middelen worden aangewend, worden ze vastgelegd. In september 2018 was dat respectievelijk: 81 procent voor de EFRO-middelen, 45 procent voor het ESF en 55 procent voor het EFMVZ.

De effectieve uitbetaling van de middelen vindt, zoals u weet, pas plaats in een later stadium. Er ontstaat altijd een verschil tussen de vastgelegde middelen en de effectief uitbetaalde middelen.

Op basis van de publiek beschikbare gegevens op het dataportaal van de Europese Commissie kan worden afgeleid dat er eind 2017 van het totaal beschikbaar bedrag voor 2014-2020 aan EU-middelen voor alle Belgische ESI-fondsen al 16,1 procent was uitbetaald. Voor de ESI-fondsen die door Vlaanderen worden beheerd, ligt dit percentage op 14,4 procent. Het reeds uitbetaalde bedrag vanuit de Vlaamse ESI-fondsen aan eindbegunstigden in de periode 2014-2017 komt, uitgedrukt als een percentage van de totaal verwezenlijkte uitgaven 2014-2017 uit de Vlaamse begroting, neer op 0,1 procent. De nog te besteden Vlaamse ESIF-middelen bedragen, uitgedrukt als percentage van de totaal verwezenlijkte uitgaven 2014-2017 uit de Vlaamse begroting, 0,5 procent.

Vlaanderen heeft de bedoeling om alle beschikbare middelen maximaal vast te leggen. Het huidige MFK eindigt dan wel in 2020 maar de vastleggingen en betalingen kunnen nog uitgevoerd worden tot en met 2023. Dat is de zogenaamde N+3-regel. Vlaanderen wil 100 procent van de betalingen voor 2023 realiseren. Er gebeurt ook een continue monitoring van de bestedingen per maatregel. En indien nodig, wordt de budgetverdeling per maatregel aangepast zodat de totale enveloppe maximaal besteed wordt.

Er zijn meerdere redenen die deze relatief trage benutting verklaren. Een eerste reden is het feit dat alle projecten van 2014 nog betaald zijn met middelen uit het programma 2007-2013. Dit is ook gedeeltelijk gebeurd met projecten in 2015, in lijn met de toenmalige N+2-regel. Daarnaast is er de late goedkeuring van de programma's door de Europese Commissie, waardoor ook de programma's pas later konden worden opgestart. Verder moet men er ook rekening mee houden dat tussen de lancering van een oproep en de goedkeuring van projecten gewoonlijk een half jaar verloopt.

Tot slot zijn vele van de projecten die binnen deze fondsen vallen complexe investeringsprojecten, die vaak voor meerdere jaren lopen. Deze projecten worden maar afgerekend na controle. Tussen rapportering en eindbetaling zit bovendien een periode van enkele maanden. Dit zorgt er dus voor dat vertragingen optreden.

Mijn bevindingen zijn dat de huidige vertragingen niet echt een verrassing zijn. Pas vanaf 2018 zullen onze programma's op kruissnelheid lopen en op basis van historische projecties van mijn administratie mogen we vervolgens een piek aan betalingen verwachten in de tweede helft van de programmaperiode. In heel ons land zijn we duidelijk sterk vooruitgegaan in 2018. Wij doen het goed in vergelijking met de overige lidstaten. In ons land was in oktober 2018 71 procent van de ESI-fondsen al vastgelegd in projecten. Daarmee staan we op de derde plaats, vergeleken met een EU-gemiddelde van 61 procent. De vastgelegde middelen in oktober 2018, 17 procent van deze 71 procent, zijn al effectief uitbetaald. Hierdoor is er normaliter geen risico op niet-benutting van de middelen.

De 177 miljoen euro waarover deze vraag gaat, werd toegekend vanuit ESIF, de Europese Structuur- en Investeringsfondsen. Het EFSI, waarnaar u verwijst, is een ander fonds, namelijk het Europees Fonds voor Structurele Investerings of Juncker-fonds'. Dit is een volledig ander programma, met andere doelstelling. Het gaat over een garantie om eerder risicovolle investeringen te helpen realiseren. Het is dus een ander programma dan ESIF.

Verder merk ik op dat hier geen sprake is van rechtstreekse betalingen van de EU aan begunstigden, maar van betalingen door 'managementautoriteiten' aan begunstigden in België en Vlaanderen. Van de 177 miljoen euro aan middelen die

in 2017 uit de ESI-fondsen aan België werden betaald, kwam 67 miljoen aan Vlaanderen toe. Deze middelen werden gebruikt voor tal van projecten die onder de verschillende programma's van de ESI-fondsen vallen. Deze programma's zijn het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling, het Europees Fonds voor Plattelandsontwikkeling, het Europees Sociaal Fonds en het Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij.

De Europese Rekenkamer geeft als oorzaak voor het onvoldoende aanwenden van de Europese middelen de complexe regels met betrekking tot EU-subsidies en de verplichte eigen bijdrage aan de investeringen. Dit zijn volgens ons inderdaad twee belangrijke redenen, maar er zijn er meer. Een derde belangrijke reden is de late goedkeuring van de programma's. Een vierde reden is de architectuur van de ESI-fondsen zelf. Deze architectuur bestaat sinds jaar en dag uit een complex en meerlagig beheer-, toezicht-, betaling- en controlesysteem waarbinnen achtereenvolgens de EU, nationale overheden, deelstaatoverheden, inclusief hun onderliggende en aanverwante instellingen, elk een eigen rol opnemen. Deze architectuur vloeit voort uit een sterk gebrek aan vertrouwen en controlerende invalshoek van het ene niveau ten opzichte van het andere. Dit heeft geleid tot de complexe regelgeving zoals we die vandaag kennen. Een sterke vereenvoudiging en stroomlijning van tussenstructuren en een groter vertrouwen geven, inclusief voor de controles door nationale of regionale overheden zou deel kunnen zijn van een bredere oplossing. Tot slot, zou een gelijkschakeling van regels voor ESI-fondsen en de door de Unie zelf beheerde fondsen een grote vereenvoudiging opleveren.

We erkennen evenwel dat de Europese Commissie reeds heel wat vereenvoudigingen heeft aangebracht aan de regelgevingen. Zo kunnen voortaan vereenvoudigde kostensoorten veel verder doorgedreven worden gebruikt. Dit leidt tot een verhoogde benutting van de middelen.

Daarnaast moet er verder worden gegaan op het pad van de administratieve vereenvoudiging van de regelgeving en procedures in dit kader. In lijn met haar eigen regeerakkoord is de Vlaamse Regering alvast pleitbezorger om ook binnen het cohesiebeleid meer vertrouwen te geven aan de deelstaten, provincies, steden en eindgebruikers. We gaan ook resoluut voor vereenvoudiging en een betere stroomlijning.

Vlaanderen tracht voor de verschillende programma's onder ESIF om de budgetallocatie te optimaliseren tegen het einde van het programma, zodat het volledige budget opgebruikt kan worden. Zoals ik al zei, is met de toepassing van de N+3-regel tijd tot 31 december 2023. We hebben ook een goed 'track record'. Voor de periode 2007-2013 werd onder het Europees Visserijfonds, het EFRO en het ESF respectievelijk 96 procent, 95 procent en 100 procent van de middelen vastgelegd en betaald. Zoals ik al eerder zei, moeten we ernaar streven om te komen tot 100 procent besteding van de middelen.

De kredieten voor de middelen die niet zijn besteed eind 2023, worden in de Europese begroting vrijgemaakt en kunnen dan niet meer voor andere doeleinden worden gebruikt. Ze vloeien dus terug naar de EU-begroting. Nadien worden ze weer verdeeld over de lidstaten, waardoor die hun toekomstige bijdragen dan verminderd zien.

De voorzitter: De heer Kennes heeft het woord.

Ward Kennes (CD&V): Voorzitter, we hebben heel wat cijfers gehoord, die ik met veel interesse zal nalezen in het schriftelijk verslag dat onze secretaris ter beschikking zal stellen. Ik onthoud vooral dat Vlaanderen eigenlijk goed op koers zit om die middelen allemaal te besteden, ook dat we in vergelijking met anderen eigenlijk bij de betere groep horen in Europa en dat het de ambitie is om te gaan naar die 100 procentbestedingen.

Minister-president, ik noteer ook dat u een aantal bijkomende verklaringen geeft voor het soms niet goed of niet tijdig kunnen aanwenden van middelen. Ik denk dat het goed is om die oefening te maken op Europees niveau, en ik ben er zeker van dat we via onze kanalen, de Permanente Vertegenwoordiging enzovoort, die suggesties op de juiste plaats kunnen doen toekomen, want het lijkt me in het belang van heel de Europese cohesie dat de middelen die ter beschikking zijn, goed kunnen worden aangewend.

Dank, dus, voor de uitgebreide informatie, en ook voor de geruststelling dat Vlaanderen zeer goed omgaat met deze middelen.

De voorzitter: De heer Vanlouwe heeft het woord.

Karl Vanlouwe (N-VA): Minister-president, dank u voor uw antwoord. Er zijn inderdaad zeer veel cijfers terug te vinden in het verslag van de Rekenkamer. Die zijn ook toegelicht door collega Kennes, maar ook vooral door u. Ik denk dat we daaruit inderdaad kunnen afleiden dat Vlaanderen, zoals collega Kennes zegt, goed op koers is en middelen op een zo goed mogelijke manier absorbeert, ervoor zorgt dat wat toekomt vanuit die fondsen op een efficiënte manier kan worden gebruikt hier in Vlaanderen. Ik stel wel opnieuw die complexiteit van die EU-regelgeving vast. Dat is eigenlijk ook een punt dat bij mijn vraag daarnet werd aangehaald. Wij staan voldoende dicht bij Europa. We hebben eigenlijk een directe toegang tot de Europese instellingen. Ik stel vast dat wij inderdaad die complexe regelgeving toch wel kunnen opvolgen, maar ik stel vast dat de andere Europese landen daar toch wel moeilijkheden mee hebben, terwijl ze misschien bepaalde fondsen toch ook wel goed kunnen gebruiken. Misschien is dat ook iets dat we moeten meenemen: op welke manier kan Europa zijn regelgeving, en ik bedoel dan onder andere die met betrekking tot deze fondsen, maar ook die met betrekking tot subsidiariteit, gewoon vereenvoudigen, zodat het op een eenvoudige manier kan worden toegepast en er op een eenvoudige manier kan worden gebruikgemaakt van de mogelijkheden waarin Europa voorziet?

Minister-president, ten slotte, en het is ook al door collega Kennes aangehaald, de Rekenkamer wijst in haar rapport inderdaad op bepaalde aspecten en doet bepaalde aanbevelingen. Ik hoop dan ook dat bij de onderhandelingen in het kader van het meerjarig financieel kader ook rekening zal worden gehouden met hetgeen door de Rekenkamer wordt aangebracht.

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Wat collega Kennes zegt, gaan we uiteraard doen, namelijk in het kader van de herziening van de verordeningen aandrigen op vereenvoudiging. Natuurlijk moet er een evenwicht blijven. Ik begrijp ook dat men die middelen niet zomaar verstrekt, maar ik denk dat er toch ruimte is voor meer vertrouwen, met te vertrouwen actoren, waarbij je misschien steekproefsgewijs werkt. Er zijn lidstaten en deelstaten waarvan men sinds jaar en dag weet dat het klopt, dat het in orde is. Bij andere ligt dat moeilijker. Op die manier zou er minder complexe wetgeving zijn, zouden er minder stappen moeten worden gezet, zouden er minder procedures zijn. Ik denk dat de Europese Commissie daarvoor openstaat. Wij pleiten daar in elk geval voor, zodat daar op een efficiëntere manier mee kan worden omgegaan, dat men kijkt naar output, steekproefsgewijs controles doet achteraf. Dat is ook geen probleem. Misschien kan men een beetje in de richting gaan van 'trusted actors', zodat er sneller kan worden gewerkt.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.